

BORSA İSTANBUL KIYMETLİ MADENLER SORUMLU TEDARİK ZİNCİRİ UYUM REHBERİ

İSTANBUL – 2021

Bu belge Borsa İstanbul A.Ş. mülkiyetindedir. Bu belgenin güncel sürümü Borsa İstanbul A.Ş. kurumsal internet sitesinde yer almaktadır. Kullanmadan önce bu dosyanın doğru sürüm olduğunu lütfen kontrol ediniz.

İçindekiler

BİRİNCİ BÖLÜM	1
1. Tanımlar, Kıymetli Maden Kaynakları ve Diğer Kavramlar	1
1.1 Tanımlar	1
1.2 Kıymetli Maden Kaynakları	2
1.2.1 Madenden Çıkarılan Kıymetli Madenler	2
1.2.2 Geri Dönüştürülebilir (Hurda) Kıymetli Madenler	3
1.2.3 Muaf Kıymetli Maden Stokları	4
1.3 Diğer Kıymetli Maden Kavramları	4
İKİNCİ BÖLÜM	8
2. Tedarik Zinciri Politikalarında Riskin Azaltılması için Önerilen Tedbirler ve İyileşmelerin Değerlendirilmesi	8
2.1 Güvenlik	8
2.1.1 Güvenlik Riskinin Azaltılması	8
2.1.2 İyileştirmenin Ölçülmesi İçin Önerilen Göstergeler	8
2.2 EYM'lerin Olumsuz Etkilere Maruz Kalmasının Önlenmesi	9
2.2.1 Riskin Azaltılması	9
2.2.2 İyileştirmenin Ölçülmesi İçin Önerilen Göstergeler	9
2.3 Rüşvet ve Madenlerin Menşei Hakkında Gerçeğe Aykırı Beyan	10
2.3.1 Riskin Azaltılması	10
2.3.2 İyileştirmenin Ölçülmesi İçin Önerilen Göstergeler	10
2.4 Suç Gelirlerinin Aklanması	10
2.4.1 Riskin Azaltılması	10
2.4.2 İyileştirmenin Ölçülmesi İçin Önerilen Göstergeler	10
2.5 Devletlere Yapılan Ödemeler Konusunda Şeffaflık	11
2.5.1 Riskin Azaltılması	11
2.5.2 İyileştirmenin Ölçülmesi İçin Önerilen Göstergeler	11
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	12
3. Yükümlüler İçin Beş Adım Uygulaması	12
3.1 Adım I: Güçlü Şirket Yönetimi Sistemlerinin Kurulması	12
3.1.1 Yükümlüler Dâhil Kıymetli Maden Tedarik Zincirindeki Tüm Şirketler İçin Genel Tavsiyeler	12
3.1.2 Yükümlüler Dâhil Kıymetli Maden Tedarik Zincirindeki Tüm Şirketler İçin Özel Tavsiyeler	14
3.2 Adım II: Tedarik Zincirindeki Risklerin Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi	16
3.2.1 Orta ve Büyük Ölçekli Maden İşletmeleri ile Emek Yoğun ve Küçük Ölçekli Madencilik İşletmeleri için Risk Değerlendirmesi	16

3.2.2 Yerel İhracatçılar, Geri Dönüştürücüler, Madenden veya Geri Dönüşümden Elde Edilen Kıymetli Madenin Uluslararası Ticaretini Yapanlar ve Rafineriler için Risk Değerlendirmesi.....	20
3.2.3 Rafineri Sonrası Şirketleri Bakımından Risk Değerlendirmesi.....	23
3.3 Adım III: Belirlenen Risklere Verilecek Yanıt Stratejisinin Tasarlanması ve Uygulanması.....	24
3.3.1 Yükümlüler İçin Risk Yönetimi	24
3.3.2 Rafineri Sonrası Şirketleri İçin Risk Yönetimi.....	27
3.4 Adım IV: Yükümlülerin Tedarik Zincirinin Mevcut Durumunun Uyum Düzeyinin Belirlenmesi Uygulamalarının Bağımsız Üçüncü Taraflarca Denetlenmesi (Bağımsız Güvence Raporu).....	27
3.4.1 Güvence Denetiminin Planlanması	27
3.4.2 Denetimin, Denetim Planlamasının Unsurlarına Uygun Şekilde Gerçekleştirilmesi	30
3.5 Adım V: Tedarik Zincirinin Mevcut Durumunun Uyum Düzeyinin Belirlenmesi Çalışmalarının Yıllık Olarak Raporlanması	30
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	33
4. Çatışmalardan Etkilenmiş ve Yüksek Riskli Bölgelerin Madenlerine İlişkin Sorumlu Tedarik Zinciri için Tedarik Zinciri Politika Belgesi	33
4.1 Belgenin Amacı:.....	33
Bu belge, kıymetli maden tedarik zincirinin tüm aşamalarındaki taraflar	33
4.2 Belge Metni:	33
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	36
5. Sorumlu Tedarik Zincirine Aykırılıkların Tespiti, Raporlanması ve Yaptırımlar .	36
5.1 Yükümlülerin İç Kontrol ve Tedarik Zinciri Uyum Görevlisi Atamaları ve Uyum Süreci	36
5.2 Sorumlu Tedarik Zinciri Güvence Denetimi Faaliyetlerine İlişkin Genel Esaslar	36
5.3 Yaptırımlar.....	36
ALTINCI BÖLÜM	37
6. Çeşitli ve Son Hükümler.....	37
6.1. Gönüllülük Esasına Göre Rehber Uyum.....	37
6.2. Diğer Hususlar.....	37
TÜRKÇE – İNGİLİZCE TERİMLER.....	38

BORSA İSTANBUL KIYMETLİ MADENLER SORUMLU TEDARİK ZİNCİRİ UYUM REHBERİ

BİRİNCİ BÖLÜM

1. Tanımlar, Kıymetli Maden Kaynakları ve Diğer Kavramlar

1.1 Tanımlar

İşbu Rehberde geçen;

- a) **32 Sayılı Karar:** 11/8/1989 tarih ve 20249 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Kararı,
- b) **Bağımsız Güvence Raporu:** Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yayımlanan “Güvence Denetimi Standardı 3000: Tarihi Finansal Bilgilerin Bağımsız Denetimi veya Sınırlı Bağımsız Denetimi Dışındaki Diğer Güvence Denetimleri Standardı”na uygun olarak gerçekleştirilen denetim sonucunda Yetkili Bağımsız Denetim Kuruluşları tarafından düzenlenen raporu,
- c) **Bakanlık:** Hazine ve Maliye Bakanlığı’nı,
- ç) **Borsa, Borsa İstanbul:** Borsa İstanbul Anonim Şirketi’ni,
- d) **BM :** Birleşmiş Milletler’i,
- e) **Dore bar:** Cevherden üretilen, rafinaj işlemine tabi tutulmamış, yapısında altın, gümüş ve diğer kıymetli madenleri barındıran külçeyi,
- f) **Granül:** Çok küçük kürecik halindeki kıymetli madeni,
- g) **İç kontrol ve tedarik zinciri uyum görevlisi:** Yönetmelik ve Tebliğ hükümleri uyarınca Bakanlığın uygun görüşü alınmak suretiyle Borsa tarafından yapılan düzenlemelerde yer alan asgari nitelikleri haiz, gerekli yetkiyle donatılmış ve kıymetli madenler aracı kuruluşu ile rafineriler tarafından istihdam edilen görevliyi,
- ğ) **Kıymetli madenler:** 32 Sayılı Karar’da tanımlanan her tür ve şekilde kıymetli madenleri,
- h) **Rafinaj:** Hurda halde veya cevherden elde edilen altın, gümüş, platin ve paladyumun belirli teknikler uygulanmak suretiyle saflaştırılarak uluslararası kabul gören standartlara dönüştürülmesini,
- ı) **Rafineri:** Tebliğ ve Bakanlığın ilgili diğer düzenlemeleri çerçevesinde Borsa tarafından belirlenen Rafineriler Listesi’nde yer alan Türkiye’de kurulu rafinerileri,
- i) **Rafineri Listesi:** Borsada bar, külçe ve granülleri işlem görebilecek rafinerilere ilişkin Borsa tarafından ilan edilen listeyi,
- j) **Rehber:** İşbu Borsa İstanbul Kıymetli Madenler Sorumlu Tedarik Zinciri Uyum Rehberini,
- k) **Saflık uyarı:** Altının her bin parçasında, gümüş, platin ve paladyumun ise her yüz parçasında mikro yapısal özellikleri taşıyan saf metal parça sayısını,
- l) **Sorumlu kıymetli maden tedarik zinciri:** Yükümlülerin kıymetli maden faaliyetleri ve tedarik sistemleri kapsamında, kıymetli madenin kaynağından son

tüketicilere taşınması sürecinde yer alan tüm faaliyetler, tüm kuruluşlar, aktörler, teknolojiler, bilgi, kaynaklar ve hizmetlerden doğacak, fiili ve potansiyel olumsuz etkileri belirleyebilmelerini, önleyebilmelerini, azaltabilmelerini ve bunlar için hesap verebilmelerini sağlayan, süreklilik arz eden, proaktif ve reaktif süreçleri ve bunları sağlamak için oluşturulan sistemlerin tümünü,

m) Standart dışı işlenmemiş kıymetli maden: Tebliğde belirlenen en az saflık ayarından düşük saflıkta külçe, bar, dore bar, granül, toz veya hurda şeklindeki kıymetli madeni,

n) Standart işlenmemiş kıymetli maden: Tebliğ'de belirlenen en az saflık ayarını haiz, işlenmemiş barlar veya külçeler halindeki altın, platin ve paladyum ile bar, külçe veya granül halindeki gümüşü,

o) Tebliğ: 18/11/2006 tarihli ve 26350 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanan Kıymetli Maden Standartları ve Rafinerileri Hakkında Tebliğ'i (Tebliğ No: 2006/1),

ö) Uyum: Yükümlülerin ticari karar alma ve risk yönetimi sistemlerinin ayrılmaz bir parçası olarak faaliyetlerinden ve tedarik sistemlerinden kaynaklanan fiili ve potansiyel olumsuz etkilerini belirleyebilmelerini, önleyebilmelerini, azaltabilmelerini ve bunlar için hesap verebilmelerini sağlayan, süreklilik arz eden, tüm faaliyetlerinin Yönetmelik, Tebliğ ve ilgili diğer mevzuata uygun yürütülmesini sağlayan proaktif ve reaktif süreci,

p) Üye: 19/07/2013 tarihli ve 28712 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Borsalar ve Piyasa İşleticilerinin Kuruluş, Faaliyet, Çalışma ve Denetim Esasları Hakkında Yönetmeliğin 24 üncü maddesinin birinci fıkrasında belirtilenlerden Kıymetli Madenler Piyasasında işlem yapmak üzere Borsa tarafından yetkilendirilenleri,

r) Yetkili bağımsız denetim kuruluşları: Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından KAYİK (Kamu Yararını İlgilendiren Kuruluşlar) olarak yetkilendirilmiş kuruluşlar arasından Bakanlığın uygun görüşü alınmak suretiyle Borsa tarafından yapılan düzenlemelerde yer alan şartları sağlayan ve bu şartları sağladığı Borsa tarafından liste halinde ilan edilen bağımsız denetim kuruluşlarını,

s) Yönetmelik: 21/05/2007 tarihli ve 26528 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Kıymetli Madenler Borsası Aracı Kuruluşlarının Faaliyet Esasları ile Kıymetli Madenler Aracı Kurumlarının Kuruluşu Hakkında Yönetmelik'i,

ş) Yükümlü/Yükümlüler: Kıymetli Madenler Borsası Aracı Kuruluşlarının Faaliyet Esasları ile Kıymetli Madenler Aracı Kurumlarının Kuruluşu Hakkında Yönetmelik uyarınca faaliyet izni verilmiş ve Borsa üyesi kıymetli madenler aracı kuruluşları ile Kıymetli Maden Standartları ve Rafinerileri Hakkında Tebliğ hükümleri uyarınca Borsa Rafineri Listesinde ilan edilen ve Türkiye'de kurulu rafinerileri

ifade eder.

1.2 Kıymetli Maden Kaynakları

1.2.1 Madenden Çıkarılan Kıymetli Madenler

Orta ve büyük ölçekli ya da emek-yoğun ve/veya küçük ölçekli işletmeler tarafından madenlerden çıkarılan ve daha önce hiç rafine edilmemiş olan kıymetli madenlerdir. Madenlerden çıkarılan kıymetli madenlerin menşei çıkarıldığı yerdir. Madenlerden çıkarılan rafine edilmemiş kıymetli madenlerin alt kategorileri şunlardır:

Alüvyon: Genellikle akarsu kenarlarında veya yakınlarında kum ve çakıl kalıntılarından çıkarılan çok küçük fakat görünür kıymetli maden parçacıklarıdır. Alüvyon kıymetli maden genellikle “toz” bazen de kolayca taşınıp izabe edilebilen küçük parçalar halinde bulunur. Yarı rafinasyon sonrası %85 ila %92 saflık ayarında ingot elde edilebilir. Alüvyon kıymetli madenler, ara konsantrasyon veya işlem gerekmeksizin, doğrudan rafine edilerek mücevher ya da külçe olarak kullanıma uygun hale gelebilir.

Cevher: Kıymetli maden konsantrasyonu içeren kaya veya çakıldır. Bu konsantrasyon ağırlık bakımından çok az (örneğin bir ton cevherde 1 gram altın) olabilir ancak yine de orta ve büyük ölçekli endüstriyel madencilikte ekonomik fayda sağlayabilir. Kıymetli maden cevheri, genellikle kütle ve ağırlığı nedeniyle maden sahasının yakınında işlenir.

Derişim: Daha yüksek bir konsantrasyon sağlamak amacıyla kıymetli maden cevherinin işlenmesiyle elde edilen ancak, dore üretmek için daha fazla işlenmesi gereken bir ara maddedir. Bir kıymetli maden derişimi, dore üretilmesi için genellikle yakındaki bir izabe tesisine taşınır.

Dore: Genellikle orta ve büyük ölçekli madenlerde cevherin yoğun biçimde işlenip yüksek konsantrasyonlar elde edilmesiyle üretilen, madenden çıkarılmış altın metal alaşımı külçesidir (normalde %85 ila %90 saflıkta). Bu formdaki maden ticari kalitede değildir ve ara bir işleme tabi tutulmaksızın doğrudan rafine edilmek üzere rafineriye gönderilmelidir.

Madencilik Yan Ürünü: Diğer metal madenciliği faaliyetlerinden (örneğin bakır sülfür cevherinden) eser miktarda elde edilen kıymetli madendir. Örneğin, altın bir yan ürün olduğunda ilk önce daha önemli olan diğer metal işlenip rafine edilir, ardından altın birinci metalin (bakır elektrolit hücre tortusu gibi) nihai kalıntısından çıkarılıp rafine edilir.

1.2.2 Geri Dönüştürülebilir (Hurda) Kıymetli Madenler

Önceden rafine edilmiş, yeni bir üretim ve kullanım döngüsü başlatılması amacıyla bir rafineriye ya da başka bir rafineri sonrası şirkete işlem görmek üzere gönderilen hurda veya atık kıymetli madenlerdir. Geri dönüştürülebilir kıymetli madenin menşei, tedarik zincirinde kıymetli madenin rafineriye veya başka bir rafineri sonrası şirkete, aracı işleyiciye ya da geri dönüştürücüsüne gönderildiği nokta olarak kabul edilir. Geri dönüştürülebilir kıymetli madenin alt kategorileri şunlardır:

Endüstriyel yan ürün: Hedeflenen ana ürün olmayıp, farklı bir materyalin işlenmesi sırasında üretilen maddedir. Örneğin altın rafinesi işlemlerinde genellikle fırın baca tozu, harcanmış krozeler ve zemin kalıntı tozları gibi düşük değerli yan ürünler oluşur.

Eritilmiş geri dönüştürülebilir kıymetli maden: İlk geri dönüştürme işlemi olarak eritilen ve ardından basit külçe halinde ya da tanımsız boyut ve saflığa sahip başka bir formda dökülen geri dönüştürülebilir kıymetli madendir.

İşlenmemiş geri dönüştürülebilir kıymetli maden: İşlenmek ve rafine edilmek üzere gönderilmeden önce halen orijinal formunda ve/veya üretim hurdası mahiyetinde olan geri dönüştürülebilir külçe barlar, mücevher parçaları, ziynet eşyaları, altın/gümüş para, makine tornaları gibi kıymetli madenlerdir.

1.2.3 Muaf Kıymetli Maden Stokları

Muaf stoklar: Külçeler halinde Borsada, Merkez Bankası veya bankaların kasalarında, gümrük sahasında, yetkili antrepolarda veya yetkili kıymetli eşya lojistiği hizmeti verilen yerlerde ve rafinerilerde tutulan kıymetli madenlerin (ingot, bar, külçe, sikke ve kapalı kaplardaki işlenmemiş altın), 1 Ocak 2012 tarihinden önceki bir “doğrulanabilir tarih”e sahip olması durumunda bunların menşei konusunda bir belirleme yapılması gerekli değildir. Belirtilen kuruluşlar adına üçüncü bir tarafça tutulan stoklar da bu kapsamdadır.

Doğrulanabilir tarih: Kıymetli maden ürünlerindeki ve/veya envanter listelerindeki fiziki tarih etiketlerinin incelenmesiyle doğrulanabilen tarihtir.

1.3 Diğer Kıymetli Maden Kavramları

Küçük Ölçekli Madencilik: Emek-yoğun ve küçük ölçekli kıymetli maden madencilik faaliyetlerini ifade eder.

Emek Yoğun Madencilik (EYM): Ölçek olarak Küçük Ölçekli Madencilik olarak kabul edilen ve genellikle basit maden arama, çıkarma, işleme ve taşıma faaliyetleriyle kendisini gösteren resmî veya resmî olmayan madencilik faaliyetleridir. EYM normalde düşük sermayelidir ve ağırlıklı olarak iş gücüne dayalıdır. EYM bireysel çalışanların yanı sıra aile veya yüzlerce hatta binlerce madenciden oluşan kooperatif, işletme ya da diğer mesleki birlikler halinde çalışan grupları da içerir. Örneğin, bazen 4-10 kişilik aile birimlerinde çalışma grupları oluşturularak maden çıkarma noktasında görevlerin paylaşılması yaygın olarak görülür (tünel açma faaliyeti gibi). Bir maden yatağında ortaklaşa maden çıkaran ve bazen işleme tesislerini paylaşan 30-300 kişilik gruplar da (örneğin farklı tünellerde çalışanlar) yaygındır.

Emek Yoğun Madencilik (EYM) İşletmeleri: Rehberin gerekliliklerini yerine getirebilecek biçimde yapılandırılmış ve yeterince resmileşmiş emek yoğun ve küçük ölçekli işletmelerdir. Tüm emek-yoğun ve küçük ölçekli madencilerin bu bağlamda resmi bir hüviyete kavuşmaları önerilmektedir.

Orta ve Büyük Ölçekli Madencilik: Rehberin amaçları doğrultusunda, emek-yoğun ve küçük ölçekli madencilik olarak kabul edilmeyen kıymetli maden madencilik faaliyetlerini ifade eder.

Karma kıymetli maden: Birden çok kaynak içeren kıymetli madendir (hem madenden çıkarılmış altın hem de geri dönüştürülmüş altın gibi).

Külçe: Bar veya ingot formundaki rafine kıymetli maden için kullanılan genel bir terimdir.

İngot/Takoz: Genellikle işlenmemiş ham haldeki metal parçasının bir kalıba dökülerek şekillendirilmiş halidir.

Bar: İşlenmemiş ham haldeki metal parçasının bir kalıba dökülerek şekillendirilmiş halidir. İngot'a göre daha saf halde olan bar, üzerinde ağırlık ve saflık bilgilerini içerir.

Muhafaza zinciri: Bir tedarik zinciri boyunca kıymetli madenleri muhafaza eden kuruluşları kapsayan sıralı kayıt sürecidir.

Çatışmalardan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgeler: Silahlı çatışma, yaygın şiddet, suç şebekelerinin gerçekleştirdiği şiddet eylemleri ve insanların zarar görmesine neden olabilecek diğer önemli risklerin bulunduğu yerlerdir. Silahlı çatışma, iki veya daha fazla devlet arasında ortaya çıkan uluslararası veya uluslararası olmayan nitelikteki çatışmalar veya özgürlük mücadeleleri, ayaklanmalar ve iç savaşlar gibi muhtelif biçimlerde görülebilir.

Kıymetli maden çıkarma, taşıma, ticaretini yapma, elleçleme veya ihraç etme faaliyetleri vasıtasıyla devlet dışı silahlı gruplara doğrudan veya dolaylı destek: Sayılanlarla sınırlı olmamak üzere aşağıdaki faaliyetlerde bulunan devlet dışı silahlı gruplar veya bunların işbirlikçilerine kıymetli maden tedarik edilmesini, bunlara ödeme yapılmasını veya herhangi bir biçimde lojistik destek ya da ekipman temin edilmesini içerir:

i) Maden sahalarını veya taşıma güzergahlarını, kıymetli maden ticareti noktalarını ve tedarik zincirindeki üretim aktörlerini yasa dışı bir şekilde kontrol altında bulundurmak ve/veya,

ii) Maden sahalarına erişim noktalarında, kıymetli maden taşıma güzergahlarında veya kıymetli maden ticareti yapılan yerlerde yasa dışı vergi veya haraç almak ve/veya,

iii) Aracılardan, ihracat şirketlerinden veya uluslararası tüccarlardan yasa dışı vergi veya haraç almak.

Elleçleme: Lojistik sistemlerde ürünlerin yerinin değiştirilmesi, paket yapısının bozulup yeniden oluşturulması, kap boyutlarının değiştirilmesi, kontrol edilmesi, etiketleme, streçleme gibi işlemlerin tamamı için kullanılan genel bir ifadedir.

Uygun Teslimat: Borsa veya tezgahüstü piyasalarda kabul edilen rafine kıymetli madenlerin ve rafinerilerin yeterliliğine ilişkin üretim ve teslim standartlarıdır.

Endüstri Programı: Rehberdeki tavsiyelerin bazılarını veya tamamını desteklemek ve ileri taşımak amacıyla sektörel bir örgüt ya da benzeri bir sektörel girişim tarafından oluşturulup yönetilen bir girişimi ya da programı ifade eder. Bir Endüstri Programı, kuruluşun başka hedeflerini içeren daha geniş kapsamlı faaliyetlerinin bir parçası da olabilir. Rehberde bir Endüstri Programının ilgili faaliyetine atıf yapılması, söz konusu faaliyetin Rehber ile uyumlu olduğunu gösterir.

Kurumsallaştırılmış Mekanizma: Rehberde yer alan önerilerin uygulanmasını desteklemek ve geliştirmek amacıyla kamu otoriteleri, sektör temsilcileri ve sivil toplum kuruluşları tarafından oluşturulan yapıyı ifade eder. Rehberde Kurumsallaştırılmış Mekanizma ile ilgili faaliyetlere yapılan atıflar, bu tür faaliyetlerin Rehber ile uyumlu olduğunu gösterir.

Küçük ölçekli emek-yoğun madencilik: Emek-yoğun ve küçük ölçekli madencilik bu rehberde belirlenen hususlara uygun olup olmadığını tanımlamak zordur. Kullanılan rehberde uygunluk tanımı, diğer anlamların yanı sıra, yürürlükteki düzenlemelere uygun emek-yoğun ve küçük ölçekli madencilik anlamına gelmektedir. Mevcut yasal çerçeve yetkili makamlarca uygulanmıyorsa veya böyle bir çerçeve yoksa, emek-yoğun ve küçük ölçekli madencilik faaliyetinin rehberde uygun olup olmadığının değerlendirilmesinde, zanaatkarların, küçük ölçekli madencilerin veya şirketlerin, yürürlükteki yasal çerçeveye (varsa) uygun olarak iyi niyet çerçevesinde hareket edip etmediklerine ve kendilerine tanınmış resmileştirme fırsatlarına yanıt verip vermediklerine bakılır (pek çok durumda, zanaatkar ve küçük ölçekli madencilerin sınırlı kapasite, teknik beceri veya finansal kaynağa sahip olduğu ya da hiç olmadığı da göz önünde bulundurulmalıdır). Her iki durumda da, emek-yoğun ve küçük ölçekli madencilik faaliyetleri, tüm madencilik faaliyetlerinde olduğu gibi, Rehberdeki tanımlamalar kapsamında,

madenlerin çıkarılması, taşınması ve ticaretinin yapılmasıyla ilgili ağır suistimallere ve çatışmalara katkıda bulunuyorsa, rehberine uygun olarak kabul edilmez.

Yönetim sistemi: İstenen sonuçların elde edilmesi ve performansın sürekli iyileştirmesi amacıyla görevlerin doğru, tutarlı ve etkili biçimde yerine getirilmesini temin eden ve bunlar için sistematik bir çerçeve sunan yönetim süreçleri ve dokümantasyondur.

Geri Dönüştürücü: Kendisi rafineri işlemi yapmayan ancak rafine edildikten sonra yeniden kullanılabilir geri dönüştürülebilir/hurda kıymetli madeni toplayan, konsolide eden ve/veya işleyen kişi ya da işletmedir.

Tedarikçi: Kıymetli maden ve kıymetli maden içeren maddelerin tedariki için tedarik zincirinde yer alan kişi ya da kuruluştur.

Tedarik zinciri: Kıymetli madenin kaynağından son tüketicilere taşınması sürecinde yer alan tüm faaliyetleri, kuruluşları, aktörleri, teknolojileri, bilgiyi, kaynakları ve hizmetleri kapsayan sistemdir. Bu Rehber kapsamında tedarik zinciri, tedarikçi ya da tedarikçilere yapılan herhangi bir atıf, yükümlü üye veya rafineriye kıymetli maden tedarikine katılan müşterileri, tedarikçileri, acenteleri, aracıları ve diğer ilgili kişi ve kuruluşları içerir.

Tedarik Zinciri Uyum Raporu: Uluslararası kriterlere göre Bakanlığın uygun görüşü alınmak suretiyle Borsa tarafından belirlenen sorumlu kıymetli maden tedarik zincirine ilişkin usul ve esaslar çerçevesinde yükümlü tarafından hazırlanan ve ilgili raporlama dönemini kapsayan işlemlerin bu usul ve esaslara uygunluğunu gösteren raporu.

Maden/Rafineri Seviyesi Tedarik Zinciri ve Maden/Rafineri Şirketleri: “Maden/Rafineri Seviyesi Tedarik Zinciri”, madenden rafinerilere kadar olan kıymetli maden tedarik zincirini ifade eder. “Maden/Rafineri Şirketleri”, madencileri (emek-yoğun ve küçük ölçekli madenciler ile orta ve büyük ölçekli maden şirketleri), yerel kıymetli maden tüccarlarını veya menşe ülkeden ihracat yapanları, uluslararası Madenden Çıkarılan/Geri Dönüştürülebilir Kıymetli Maden tüccarlarını ve rafinerileri içerir. Emek-yoğun ve küçük ölçekli kıymetli maden üreticilerinin “Maden/Rafineri Şirketleri” sıfatıyla Rehberde tavsiye edilen uyum çalışmalarını gerçekleştirmeleri beklenmemekle birlikte müşterilerinin uyum çabalarına dâhil olmaları ve böylece gelecekteki uyum faaliyetleri için deneyim kazanmaları önerilmektedir.

Rafineri Sonrası Tedarik Zinciri ve Rafineri Sonrası Şirketleri: “Rafineri Sonrası Tedarik Zinciri”, kıymetli madenin rafinerilerden perakendecilere ulaştırıldığı tüm tedarik zincirini ifade eder. “Rafineri Sonrası Şirketleri”, rafine kıymetli maden tüccarlarını ve kıymetli maden borsalarını, kendi kasalarında külçe altın saklayan bankaları, borsaları ve diğer kuruluşları, mücevher üreticilerini, mücevher perakendecilerini ve ürünlerin imalatında kıymetli maden kullanan diğer şirketleri (örneğin elektronik ürün veya tıbbi cihaz üreticileri) içerir.

İnsan hakları: Rehberin amacı doğrultusunda insan hakları, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinde (1948), Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme’de (1966), Medeni ve Siyasal Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme’de (1966) ve bu sözleşmeye ek iki İhtiyari Protokol’de ifade edilen insan haklarını kapsamaktadır.

Uluslararası Siyanür Yönetim Kodu: Altın ve gümüş madenciliği endüstrileri ile altın ve gümüş madenciliğinde kullanılan siyanür üreticileri ve taşıyıcılarına siyanür yönetimi

uygulamalarını iyileştirmede yardımcı olmak ve Uluslararası Siyanür Yönetim Koduna uyumlarını kamuya açık bir şekilde göstermek için tasarlanmış gönüllü bir programdır.

Güvence Denetimi Standardı 3000 (GDS 3000):

Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) tarafından yayımlanan Uluslararası Güvence Denetimi Standardı (ISAE) 3000 “Tarihi Finansal Bilgilerin Bağımsız Denetimi veya Sınırlı Bağımsız Denetimi Dışındaki Güvence Denetimleri”nin Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından Türkçe tercümesi yapılarak, tarihî finansal bilgilerin bağımsız denetimleri veya sınırlı bağımsız denetimleri dışında kalan güvence denetimlerini düzenleyen standarttır.

İş Yaptığınız Tarafı Tanıma Kuralı (İYTT): İş ilişkilerinin kimliğini tanımlayan, doğrulayan ve ilişkinin doğasını ve geçmişini net olarak anlamak için gerçekleri belirlemek amacıyla olan iş sürecidir.

Cevherden Üretim Altın: Madenlerden (orta ve büyük ölçekli ya da emek-yoğun ve/veya küçük ölçekli) çıkartılan ve daha önce hiç rafine edilmemiş altındır. Tamamen rafine edilip (995 veya daha fazla), bir altın rafineri ürünü (külçe, granül vb.) haline getirilip satılana kadar, bir madende herhangi bir biçim, şekil ve konsantrasyonda üretilen altın veya altın içeren malzeme anlamına gelir.

Suç gelirlerinin aklanması: Yasadışı yollardan elde edilen paranın kökenlerinin gizlenmesi ve suç gelirlerinin meşru gösterilmesi sürecidir. Söz konusu para, uyuşturucu ticareti, yolsuzluk ve diğer dolandırıcılık türleri de dâhil olmak üzere konusu suç olan herhangi bir işlemle elde edilebilir.

Sürdürülebilir kalkınma: Gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılama yeteneğinden ödün vermeden günümüz ihtiyaçlarını karşılayan kalkınmadır.

Terörizmin finansmanı suçu: 7/2/2013 tarihli ve 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanununun 3 üncü maddesi kapsamında suç olarak düzenlenen fiillerin gerçekleştirilmesinde tümüyle veya kısmen kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek ve isteyerek belli bir fiille ilişkilendirilmeden dahi bir teröriste veya terör örgütüne fon sağlanmasını veya toplanmasıdır.

Dünya Mirası Alanı: BM Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) tarafından kültürel, tarihi, bilimsel veya benzeri bir öneme sahip olarak seçilen ve yasal olarak uluslararası anlaşmalar tarafından korunan alanlardır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. Tedarik Zinciri Politikalarında Riskin Azaltılması için Önerilen Tedbirler ve İyileşmelerin Değerlendirilmesi

2.1 Güvenlik

2.1.1 Güvenlik Riskinin Azaltılması

Yükümlülerce aşağıdaki faaliyetlerin gerçekleştirilmesi amacıyla, tek başlarına ya da mesleki birlikler, ortak çalışma grupları veya diğer uygun araçlar yoluyla aşağıda önerilen risk azaltma tedbirleri uygulanmalıdır:

a. Tedarik zincirinde meydana gelen suistimale yönelik ve sömürüye dayalı uygulamaları, ilgili ülkenin kamu otoritesine (örneğin madenlerden sorumlu bakanlığa) bildirmek,

b. Madenlerin yasa dışı olarak vergilendirildiği veya madencilik faaliyetlerinden haraç alınan bölgelerde, araçların ve tedarikçilerin, güvenliğin sağlanması için kolluk personeli ve özel güvenlik personeline yapılan ödemeler hakkında sürecin taraflarını veya kamuoyunu bilgilendirmesini sağlamak için gereken adımları derhal atmak,

c. Araçlar ve tedarikçilerin güvenlik şartları ve kolluk personeli ve özel güvenlik personeline yapılan ödemeleri belgelendirme konularındaki gelişimlerini desteklemek,

ç. EYM'ler aracılığıyla maden temin ederken, tüm ödemelerin sunulan hizmete orantılı olarak ve serbestçe yapılmasını sağlamak adına, Güvenlik ve İnsan Hakları Konusunda Gönüllü İlkeler, Kanun Uygulayıcıların Davranış Kuralları Hakkında BM Yönetmeliği ile Kanun Uygulayıcıların Kuvvet ve Ateşli Silah Kullanması Hakkında Temel BM İlkelerine uygun angajman kuralları belirlenmesi doğrultusunda sivil toplum kuruluşları ve uluslararası organizasyonlarla işbirliği halinde EYM'ler ile yerel hükümet ve kolluk personeli ve özel güvenlik personeli arasındaki güvenlik sözleşmelerinin resmiyete kavuşturulmasını desteklemek,

d. Bilgi paylaşımı ve aktarımı için toplumsal forumların oluşturulmasını desteklemek,

e. Sundukları hizmet karşılığında kolluk personeli ve özel güvenlik personeline yapılacak ödemeler için bir fon veya benzer yapı kurulmasını desteklemek,

f. Maden sahalarında görevli kolluk personeli ve özel güvenlik personeline, Güvenlik ve İnsan Hakları Konusunda Gönüllü İlkeler, Kanun Uygulayıcıların Davranış Kuralları Hakkında BM Yönetmeliği ve Kanun Uygulayıcıların Kuvvet ve Ateşli Silah Kullanması Hakkında Temel BM İlkeleri düzenlemeleriyle uyumlu olacak şekilde yetkinliklerinin desteklenmesi için uluslararası organizasyonlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla ortaklık yapmak.

Detaylı yönergeler için, Çok Taraflı Yatırım Garanti Kuruluşu, *Güvenlik ve İnsan Hakları Konusunda Gönüllü İlkeler: Büyük Tesisler için Uygulama Araç Seti (2008)*, Uluslararası Kızılhaç Komitesi – Silahlı polis ve güvenlik personeli için eğitim kaynakları, *Özel Güvenlik Hizmeti Sağlayıcıları için Uluslararası Davranış ve Etik Kuralları (2010)* belgelerine başvurulabilir.

2.1.2 İyileştirmenin Ölçülmesi İçin Önerilen Göstergeler

Yükümlülerin niteliği de dikkate alınarak tedarik zincirinde güvenlikle ilgili risklerin azaltılmasında iyileştirmenin ölçülmesi için aşağıdaki göstergeler kullanılabilir:

a. Küresel Raporlama Girişimi, Gösterge Protokolleri Seti, İnsan Hakları, Madencilik ve Metal Sektörü Eki (Sürüm 3.0), HR8 göstergesi: “*Kuruluşun, faaliyetlerle ilgili insan haklarına ilişkin politika ve prosedürler konusunda eğitilmiş güvenlik personelinin yüzdesi*”.

Diğer gösterge açıklamaları için yukarıda belirtilen göstergeye ait bilgilere bakılabilir. Topluluklar ve kadınlarla ilgili riskler dâhil olmak üzere ilgili bilgilerin derlenmesi ve göstergelerin raporlanması konusundaki detaylı yönergeler için “*Küresel Raporlama Girişimi (GRI), Sürdürülebilirlik Raporlaması Kılavuzu ve GRI Madencilik ve Metal Sektörü Eki (Sürüm 3.0)*” belgelerine bakılabilir.

b. Kolluk personeli ve özel güvenlik personelinin bulunduğu madenlerden çıkarılan veya bunların bulunduğu taşıma güzergâhları üzerinden taşınan madenlerle ilgili olarak, düzenlemelerin mahiyeti de dikkate alınarak, kolluk personeli ve özel güvenlik personeli tarafından üretim sürecinde yer alanlardan yasa dışı olarak alınan para veya kıymetli madenlerin yüzdesi (münferit/toplam oranı olarak).

2.2 EYM’lerin Olumsuz Etkilere Maruz Kalmasının Önlenmesi

2.2.1 Riskin Azaltılması

EYM’lerin, yerleşik oldukları ülkelerin kooperatifleri, meslek kuruluşları veya diğer üyelik bazlı organizasyonları aracılığıyla bunların profesyonelleştirilmesi ve resmiyete kavuşturulması çabalarını destekleyerek EYM’lerin suiistimale maruz kalma riskini en aza indirmek hedeflenebilir.

Bu risk azaltma tedbirinin nasıl uygulanacağı konusunda detaylı bilgiler için, mümkün olduğunca fazla miktarda ürün ve hizmeti yerel kaynaklardan satın alarak toplumun daha geniş bir biçimde desteklenmesi, toplumsal katılım yoluyla çocuk istihdamının ortadan kaldırılması, pozitif ayrımcılık ve teşvik-destek programları yoluyla EYM topluluklarında kadınların koşullarının iyileştirilmesine yönelik uygulamaları da içerecek şekilde Sorumlu Mücevher Konseyi, *Standartlar Kılavuzu*, “*COP 2.14 Emek-yoğun ve Küçük Ölçekli Madencilik İşletmeleri*” belgesinden yararlanılabilir.

2.2.2 İyileştirmenin Ölçülmesi İçin Önerilen Göstergeler

Küresel Raporlama Girişimi, Gösterge Protokolleri Seti: Toplum, Madencilik ve Metal Sektörü Eki (Sürüm 3.0), MM8 “*Maden tesisinde veya çok yakınında emek-yoğun ve küçük ölçekli madencilik işletmeleri (EYM) tesislerinin sayısı ve yüzdesi, ilgili riskler ve bu risklerin yönetilmesi ve azaltılması için atılacak adımlar*” göstergesi kullanılabilir. Detaylar için ilgili göstergeye ait bilgilere bakınız.

Ayrıca, topluluklar ve kadınlarla ilgili riskler dâhil olmak üzere ilgili bilgilerin derlenmesi ve göstergelerin raporlanması konusunda detaylı yönlendirmeler için “*Küresel Raporlama Girişimi, Sürdürülebilirlik Raporlaması Kılavuz ve Madencilik ve Metal Sektörü Eki (Sürüm 3.0)*” ne bakılabilir.

2.3 Rüşvet ve Madenlerin Menşei Hakkında Gerçeğe Aykırı Beyan

2.3.1 Riskin Azaltılması

Yükümlüler, çatışmalardan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgelerden tedarik edilecek kıymetli madenler için, sorumlu tedarik zinciri ilkelerine uyumu konusunda tedarikçilerle ortak çalışma grupları veya diğer uygun araçlarla işbirliğinde bulunabilir.

2.3.2 İyileştirmenin Ölçülmesi İçin Önerilen Göstergeler

İyileşme göstergeleri, Rehberde yer alan süreçler temel alınarak belirlenmelidir. Örneğin söz konusun göstergeleri, rafineri sonrası aşamada açıklanan bilgileri, uygulanan tedarik zinciri şeffaflık sistemleri veya evrak arşiv ve akış bilgilerinin mahiyetini, tedarik zinciri risk değerlendirme ve yönetiminin mahiyetini ve şeklini, özellikle evrak arşiv ve akış ile şeffaflık sistemlerince üretilen bilgilerin doğrulanmasını ve tedarikçi şirketin tedarik zinciri uyum çalışmasına yönelik yetkinlik eğitimlerine ve/veya diğer sektörel girişimlere katılımını içerebilir.

2.4 Suç Gelirlerinin Aklanması

2.4.1 Riskin Azaltılması

Yükümlülerce tedarikçiler, müşteriler ve işlemler bakımından, 09/01/2008 tarih ve 26751 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik hükümlerinin yanı sıra aşağıdaki faaliyetlerin gerçekleştirilmesi amacıyla, tek başlarına ya da mesleki birlikler, ortak çalışma grupları veya diğer uygun araçlar yoluyla, aşağıda önerilen risk azaltma tedbirleri de uygulanmalıdır:

- a. Şüpheli davranış ve faaliyetleri tespit etmek amacıyla tedarikçilere, müşterilere ve işlemlere ilişkin uyarı sinyali geliştirmek,
- b. Tüm tedarikçilerin, iş ortaklarının ve müşterilerin kimliklerini tespit edip bunları teyit etmek,
- c. Suç şüphesi taşıyan faaliyet ve davranışları yerel, ulusal, bölgesel ve uluslararası makamlara bildirmek.

Detaylı yönlendirme için MASAK mevzuatının yanı sıra uluslararası uygulamalar için Mali Eylem Görev Gücü, Kara Para Aklama ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadeleye Yönelik Risk Odaklı Yaklaşım Rehberinden¹ yararlanılabilir.

2.4.2 İyileştirmenin Ölçülmesi İçin Önerilen Göstergeler

İyileşme göstergeleri, Rehberde yer alan süreçler temel alınarak belirlenmelidir. Örneğin göstergeler, tedarik zinciri politikasını, rafineri sonrası aşamada açıklanan bilgileri, uygulanan tedarik zinciri şeffaflık sistemleri veya evrak arşiv ve akış bilgilerinin mahiyetini ve şeklini, özellikle evrak arşiv ve akış ile şeffaflık sistemlerince üretilen bilgilerin doğrulanmasını ve

---

¹ Guidance on the risk-based approach to combating money laundering and terrorist financing, <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/High%20Level%20Principles%20and%20Procedures.pdf>

tedarikçi şirketin tedarik zinciri uyum çalışmasına yönelik yetkinlik eğitimlerine ve/veya diğer sektörel girişimlere katılımını içerebilir.

2.5 Devletlere Yapılan Ödemeler Konusunda Şeffaflık

2.5.1 Riskin Azaltılması

Yükümlüler, aşağıdaki faaliyetleri gerçekleştirmek amacıyla tek başlarına ya da mesleki birlikler, ortak çalışma grupları veya diğer uygun araçlar yoluyla aşağıda önerilen risk azaltma tedbirlerini uygulayabilir:

- a. Doğal Kaynakları Çıkarma Endüstrisi Şeffaflık Girişimi² uygulamalarını desteklemek,
- b. Çatışmalardan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgelerde maden çıkarma, ticaret ve ihracat faaliyetleri için devletlere ödenen vergiler, ücretler ve imtiyaz ücretleri hakkındaki tüm bilgilerin ayrı ayrı kamuoyuna açıklanmasını desteklemek,
- c. Gelir tahsilatı ve izleme konusundaki olası zayıflıklar konusunda ilgili yerel ve merkezi otoritelerini bilgilendirmek, görevlerini etkin bir biçimde yerine getirme konusunda bu birimlerin yetkinliklerini artırmak için hizmet içi eğitimlerini desteklemek.

2.5.2 İyileştirmenin Ölçülmesi İçin Önerilen Göstergeler

Küresel Raporlama Girişimi, Gösterge Protokolleri Seti: Ekonomi, Madencilik ve Metal Sektörü Eki (Sürüm 3.0), EC1 “Gelirler, işletme giderleri, personel ücretleri, bağışlar ve diğer toplumsal yatırımlar, tutulan kazançlar ve sermaye sağlayıcılar ile hükümetlere yapılan ödemeler dâhil olmak üzere üretilen ve dağıtılan doğrudan ekonomik değer” göstergesi kullanılabilir.

Diğer gösterge açıklamaları ve göstergelerin raporlanması konusunda detaylı yönlendirme için Küresel Raporlama Girişimi, Sürdürülebilirlik Raporlaması Kılavuzu ve Madencilik ve Metal Sektörü Eki (Sürüm 3.0) belgelerine başvurulabilir.

---

² The Extractive Industries Transparency Initiative (EITI), <https://eiti.org/standard/overview>

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. Yükümlüler İçin Beş Adım Uygulaması

3.1 Adım I: Güçlü Şirket Yönetimi Sistemlerinin Kurulması

Amaç: Kıymetli maden tedarik zincirinde yer alan şirketlerin mevcut durumunun sorumlu tedarik zincirine uyum düzeyinin belirlenmesi ve yönetim sistemlerinin, etkin bir uyum düzeyi belirleme çalışmasına imkân sağlayacak şekilde yapılandırılmasını sağlamaktır.

3.1.1 Yükümlüler Dâhil Kıymetli Maden Tedarik Zincirindeki Tüm Şirketler İçin Genel Tavsiyeler

A) Çatışmalardan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgelerin kıymetli madenleriyle ilgili risklerin belirlenip yönetilmesi için bir tedarik zinciri politikası benimsenmesi ve buna bağlı kalınması gerekmektedir. Yükümlüler dâhil tedarik zincirindeki tüm şirketler için geçerli olan bu politika,

1. Şirketin, çatışmalardan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgelerin kıymetli madenleriyle ilgili riskleri temel alarak kendisini, faaliyetlerini ve tedarikçilerle ilişkilerini değerlendirebileceği ve bu bölgelerin kıymetli madenlerine ilişkin sorumlu tedarik zinciri ortak ilkeleri ve standartları içermeli ve işbu Rehberin 4. Bölümünde yer alan tedarik zinciri politika belgesindeki standartlarla uyumlu olmalıdır.

2. Risklerin uygun şekilde yönetilmesini sağlayacak anlaşılır ve tutarlı bir yönetim süreci içermeli, tedarik zincirindeki şirketin, Rehberin 4. Bölümünde politika belgesinde tanımlanmış uyum adımlarına ve önerilerine bağlı kalmasını sağlamalıdır.

B) Tedarik zincirinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi için iç yönetim sistemlerinin kurulması gerekmektedir. Yükümlüler dâhil tedarik zincirindeki tüm şirketler:

1. Tedarik zincirinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi çalışmalarının denetlenmesi amacıyla, gerekli yeterliliğe, bilgiye ve deneyime sahip üst düzey yöneticilere yetki ve sorumluluk vermelidir.

2. Söz konusu çalışmaların yürütülmesini ve izlenmesini desteklemek için gerekli kaynakları temin etmelidir.

3. Şirket politika belgesi dâhil tüm kritik bilgilerin ilgili çalışanlara ve tedarikçilere ulaşmasını sağlayacak organizasyon yapısını ve iletişim süreçlerini hayata geçirmeli, ayrıca konuya ilişkin eğitim faaliyetleri düzenlemelidir. Şirketler Endüstri Programları veya Kurumsallaştırılmış Mekanizmalar tarafından geliştirilmiş eğitim modüllerinin kullanılması değerlendirilebilir.

4. Tedarik zincirinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi süreci ve uygulanmasıyla ilgili kurum içi hesap verilebilirliği tesis etmelidir.

C) Kıymetli maden tedarik zincirine yönelik şeffaflık, bilgi toplama ve denetim faaliyetleri için özel bir sistem kurulmalıdır.

1. Tedarik zincirinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesine ilişkin süreçlerin, bulguların ve bunlara dayanılarak alınan kararların kaydedilmesi ve belge haline getirilmesi şirket bünyesinde gerçekleştirilmelidir. Bu işlem, bu adımdaki çalışmaların yanı sıra, çatışmalardan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgelerin kıymetli madenlerine ilişkin tedarik zincirlerinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesine yönelik gerçekleştirilebilecek ilave çalışmaları da içerir (Bkz. Adım II-3.2.1-(B)).

2. Kıymetli maden girdi ve çıktılarını geriye dönük olarak tespit etmek ve/veya bir evrak arşiv ve akış sistemini desteklemek amacıyla dahili envanter ve işlem belgeleme sisteminin sürekliliği sağlanmalıdır (Bkz. Adım III-3.1.1-(B)). Bu husus şunları içermelidir:

a) Kıymetli maden ve kıymetli maden içeren malzemelerin biçimi, türü ve fiziksel açıklaması hakkında bilgilerin kaydedilmesi,

b) Tedarikçinin kıymetli maden ve kıymetli maden içeren malzemelerin ağırlığı ve ayarı hakkında verdiği bilgiler ile kıymetli maden girdi ve çıktı ağırlık ve ayarlarıyla ilgili yapılan belirlemeler yapılması,

c) Ulusal ve uluslararası düzenlemeler kapsamında suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanının önlenmesi amacıyla, Bakanlık ile MASAK'ın 09/01/2008 tarih ve 26751 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik ve ilgili düzenlemeler kapsamında, müşterinin tanınması ve uluslararası düzenlemeler çerçevesinde "İş Yaptığınız Tarafı Tanıyın" (İYTT) ilkesi gereğince tedarikçiye ilişkin ayrıntıların da öğrenilmesi,

ç) Her girdi ve çıktı için birbirinden farklı referans numaraları verilmesi,

d) Girdi, çıktı, satın alma ve satış tarih bilgilerinin kaydedilmesi.

3. İYTT ilkesi gereği yukarıdaki Adım I-3.1.1-(C)-2c'de yer alan düzenlemelerde öngörülen bilgi ve belgelerin yanı sıra aşağıdaki ayrıntıların bilinmesi ve kayıtlarının tutulması gereklidir:

(i) Tedarikçi ve tedarikçinin tedarikçisi

(ii) Her bir tedarikçinin yasal ve kurumsal yapısı ile faaliyet alanı

(iii) Her tedarikçi için doğrudan veya dolaylı varsa yüzde 25 ve daha fazla ortaklığı bulunan gerçek kişi bilgileri

4. Kıymetli maden ithalatı yapılması durumunda ithalat anı ve sonrasına ilişkin tüm bilgilerin kayıt altına alınması ve istendiğinde sunulabilecek şekilde muhafaza edilmesi gereklidir.

Bu bilgiler asgari olarak,

a) İthalatın nasıl yapıldığını (beyanname, banka dekontları, fatura belgeleri, hangi kişi veya kurumun hesabına ithalat yapıldığı, ithalata karşılık ödeme yapılıp yapılmadığı, ödeme yapıldıysa veya daha sonra yapılacaksa bunun kim tarafından ve nasıl yapıldığı veya yapılacağı ve diğer bilgiler),

b) Son müşteriye kadar olan sürecin ayrıntılarını (kıymetli maden Türkiye'de rafinasyona tabi tutulduysa rafineri bilgileri, rafineri ile yapılan sözleşme, fatura ve sevk irsaliyesi gibi belgeler, teslim edilen ve teslim alınan kıymetli madenin miktar dâhil özellikleri ve diğer bilgiler),

c) Fiili teslimatın nasıl yapıldığını (banka dekontu, fatura ve sevk irsaliyesi gibi belgeler, teslimat yapılanların iletişim bilgileri dâhil gerekli tüm İYTT bilgileri, teslimatın yapıldığı kişi veya kurumların sözleşmede yer verilen kişi veya kurumdan farklı kişi veya kurumlara teslimat yapılması halinde bunun nedeni, ithalat başka gerçek veya tüzel kişi hesabına yapılmışsa bunların ne tür bir ticari faaliyet içinde oldukları, Türkiye'de hangi şirketlerle ilişkili oldukları, Türkiye'de tüzel kişiliğe haiz olup olmadığı, ithalat yapılan yurt dışındaki firma ile ilişkileri, yurt içinde tedarik zincirine giren kıymetli maden için sonraki vergi ve muhasebe süreçlerinde kayıt altına alınıp alınmadığına dair ayrıntılı bilgiler ve diğer bilgiler),

ç) İthalat başkası hesabına yapılmamış olsun veya olmasın, ithalat tarihinden itibaren sonraki 100 gün içinde kıymetli madenin tek seferde en az yüzde 25'i veya toplamda yüzde 50 veya daha fazlasının teslim edildiği kişi ve kurum bilgilerini ve ödemelere ilişkin bilgilerini (fiili teslimatın nasıl yapıldığını, teslim anında istenen bilgiler dâhil) içermelidir.

d) Yukarıdaki ayrıntılı belge ve bilgilerin yanı sıra yükümlüler, ithalatın nasıl yapıldığına, son müşteriye kadar olan sürece, fiili teslimata dair bilgileri ve (d) bendindeki

bilgilere ilişkin özet ve kısa sürede denetim imkânı verecek şekilde düzenlenmiş bir tabloyu güncel olarak hazır bulundurmak ve istendiğinde Borsaya sunmak zorundadır.

5. Mümkün olduğunca ödemelerin ve tahsilatların resmi bankacılık kanalları aracılığıyla yapılması esastır. Mümkün olan her durumda nakit satın alımlardan kaçınılması gerekmektedir. Eğer kaçınılmıyor ise her türlü nakit satın alma işleminin doğrulanabilir belgelerle desteklenmesi sağlanmalıdır.

6. Kıymetli maden işlemleriyle ilgili olarak tüm resmi otoritelerle eksiksiz ve şeffaf bir şekilde işbirliği yapılmalıdır. Gümrük yetkililerinin tüm sınır ötesi sevkiyatlarla veya yetki sahibi oldukları diğer tüm konularla ilgili tüm bilgilere erişimlerine izin verilmelidir.

7. Yukarıda bahsedilen bilgiler, bilgisayar veri tabanı ortamında en az sekiz yıl boyunca saklanmalıdır.

D) Tedarikçilerle olan şirket ilişkilerinin güçlendirilmesi gerekmektedir. Tedarik zincirindeki şirketler, kendi tedarikçilerinin Rehberin 4. Bölümü ile Rehberde açıklanan diğer mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi süreçlerine uygun bir tedarik zinciri politikasına uymalarını sağlamaya çalışmalıdır. Şirketler bunu sağlayabilmek için:

1. Sorumlu kaynak temini ilişkileri kurabilmek amacıyla tedarikçilerle uzun süreli ilişkiler kurmayı hedeflemelidir.

2. Tedarikçilere, Rehberin 5. Bölümü ile bu bölümde belirtilen hususlara uygun olarak, çatışmalardan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgelerin kıymetli madenlerine ilişkin sorumlu tedarik zincirinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi çalışmaları konusundaki şirket beklentilerini bildirmelidir. Özellikle de tedarik zincirinde tespit edilen risklerle ilgili olarak Rehberde yer alan Adım-III ile uyumlu bir risk yönetimi stratejisi belirlenmesini beklediklerini iletmelidir.

3. Bu Rehberde yer alan tedarik zinciri politika setini, uygulanabilecek ve takip edilebilecek şekilde tedarikçilerle olan yazılı anlaşmalara ve/veya ticari sözleşmelere dâhil etmelidir.

4. Şirketin tedarik zinciri politikalarına uymaları ve performanslarını geliştirmeleri için tedarikçileri destekleyecek yöntemler geliştirmeye çalışmalıdır.

5. Riskin azaltılması amacıyla, uygun olduğu durumlarda yerel ve merkezi otoritelerin, uluslararası kuruluşların ve sivil toplum kuruluşlarının da işbirliğiyle, tedarikçiler nezdinde ölçülebilir iyileşme planlamalarını da kapsayabilecek etkin bir risk yönetimi sistemine bağlı kalmalıdır.

E) Şirket ve/veya maden seviyesinde bir şikâyet mekanizması oluşturulması gerekmektedir. Tedarik zincirindeki konularına bağlı olarak Şirketler:

1. İlgili tarafların çatışmalardan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgelerde kıymetli maden çıkarma, ticaret, elleçleme ve ihracat faaliyetlerinin durumuyla ilgili endişelerini dile getirebilecekleri bir erken uyarı mekanizması oluşturmalıdır. Bu mekanizma, şirketin kendi bilgi ve risk değerlendirmelerine ek olarak tedarik zincirindeki riskler konusunda da bilgi sahibi olabilmesini sağlar.

2. Doğrudan veya diğer şirket ve kuruluşlarla işbirliği yaparak dışarıdan bir uzmana veya kuruluşa (ombudsman gibi) başvuru yapılabilmesi imkanı tanıyacak bir mekanizma oluşturmalıdır.

3.1.2 Yükümlüler Dâhil Kıymetli Maden Tedarik Zincirindeki Tüm Şirketler İçin Özel Tavsiyeler

A. Orta ve büyük ölçekli madencilik işletmeleri ile emek-yoğun ve küçük ölçekli madencilik işletmeleri tarafından:

1. Altın dore barı veya alüvyon altın kabı ve benzeri her çıktıya bir referans numarası verilmeli ve bu referans numarası tahrif ve değiştirme teşebbüsleri açıkça anlaşılabilir biçimde ilgili çıktıya eklenmeli veya basılmalıdır.

2. Sevkiyat sırasında tahrifat veya içeriğin kutudan çıkarılması durumlarının net bir şekilde anlaşılmasını sağlamak için mühürlü sevkiyat kutuları kullanmak gibi kıymetli madeni korumaya yönelik fiziki güvenlik tedbirleri alınmalıdır. Çatışmalardan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgelerde, bu tür fiziki güvenlik uygulamaları, güvenilir ve kabul gören üçüncü taraflarca (gümrük yetkilileri, bağımsız denetçiler, Endüstri Programları veya Kurumsallaştırılmış Mekanizmalar gibi) doğrulanabilir olmalıdır.

B. Madenlerden çıkarılan (Cevher) kıymetli maden ve geri dönüştürülebilir kıymetli madenin yerel ihracatçıları, geri dönüştürme işlemini ve uluslararası ticaretini yapanlar tarafından:

1. Tüm girdi ve çıktılara, kıymetli maden türüne göre birbirinden farklı referans numarası verilmeli ve bu referans numaraları olası tahrif ve değiştirme teşebbüsleri açıkça anlaşılabilir biçimde tüm çıktılara eklenmeli ve/veya basılmalıdır.

2. Diğer rafineri sonrası şirketleri tarafından kullanılan fiziksel güvenlik uygulamaları koordine edilmeli ve desteklenmelidir. Sevkiyatların tahrif edildiğine yönelik belirtiler derhal raporlanmalı ve mührün açılması ve sevkiyatın gerçekleştirilmesinin sadece yetkili personel tarafından yapılması sağlanmalıdır.

3. Tüm sevkiyatların, tedarikçi tarafından bildirilmiş kıymetli maden türleriyle aynı olup olmadığı kontrol edilmelidir. Kıymetli maden üreticisinin ve/veya nakliye firmasının verdiği ağırlık ve kalite bilgileri teyit edilmeli ve bu teyit işlemiyle ilgili şirket kaydı oluşturulmalıdır. Başlangıçta yapılan sevkiyat kontrolü ile nakliye firmasının verdiği bilgiler arasındaki olası tutarsızlıklar derhal iç güvenlik birimine ve şirkette uyumdan sorumlu mercilere bildirilmeli, tutarsızlık ortadan kaldırılana kadar tedarik süreci durdurulmalıdır.

4. Tutarsızlığı giderilemeyen sevkiyatlar fiziksel olarak ayrılmalı ve korumaya alınmalıdır.

5. Emek-yoğun ve küçük ölçekli kıymetli maden üreticilerini sömüren araçların tedarik ettiği kıymetli madenlerin süreç dışı bırakılması amacıyla, emek-yoğun ve küçük ölçekli kıymetli maden üreticileri veya bunların temsilcileriyle doğrudan anlaşma sağlanmaya çalışılmalıdır.

C. Rafineriler tarafından:

1. Tüm girdi ve çıktılara, kıymetli maden türüne göre birbirinden farklı referans numarası verilmeli ve bu referans numaraları olası tahrif ve değiştirme teşebbüsleri açıkça anlaşılabilir biçimde tüm çıktılara eklenmeli ve/veya basılmalıdır. Bu referans numaraları söz konusu kıymetli madenin girdisi ve çıktısı hakkında toplanmış ve uyum düzeyi belirleme çalışmaları sırasında elde edilmiş olan kıymetli madenin menşei ve tedarikçi "İYTT" bilgileri dâhil tüm bilgileri göstermelidir.

2. Rafineri sonrası süreçte yer alan diğer şirketler tarafından kullanılan fiziksel güvenlik uygulamaları koordine edilip desteklenmelidir. Sevkiyatların tahrif edildiğine yönelik belirtiler derhal raporlanmalı, mührün açılması ve sevkiyatların gerçekleştirilmesinin sadece yetkili personel tarafından yapılması sağlanmalıdır.

3. Tüm sevkiyatların tedarikçi tarafından bildirilmiş kıymetli maden türleriyle aynı olup olmadığı kontrol edilmelidir. Kıymetli maden üreticisinin ve/veya nakliye firmasının verdiği ağırlık ve kalite bilgileri teyit edilmeli ve bu teyit işlemiyle ilgili bir şirket kaydı oluşturulmalıdır.

4. Başlangıçta yapılan sevkiyat kontrolü ile nakliye firmasının verdiği bilgilerin ilk kontrolü ile bilgiler arasındaki olası tutarsızlıklar derhal rafinerinin güvenlik birimine ve

şirkette uyumdan sorumlu mercilere bildirilmeli, tutarsızlık ortadan kaldırılana kadar süreç durdurulmalıdır.

5. Tutarsızlığı giderilemeyen sevkiyatlar "fiziksel olarak ayrılmalı ve korumaya alınmalıdır.

6. Tüm kıymetli maden çıktıları aşağıdaki bilgilerle kaydedilmeli ve tanımlanabilir hale getirilmelidir (örneğin altın ürünlerinin üzerine fiziki olarak basılarak ve/veya tahrif edildiğinde/silindiğinde anlaşılabilir biçimde ambalaj malzemesine eklenerek) tahrif ve değiştirme teşebbüsleri açıkça anlaşılabilir biçimde ilgili çıktıya eklenmeli veya basılmalıdır.

a. Rafinerinin adı ve/veya kaşesi/logosu.

b. Rafinaj/üretim yılı, ağırlığı, saflık ayarı

c. Her bir çıktıya verilmiş farklı referans numarası (seri numaraları, elektronik tanımlama numarası veya diğer uygulanabilir araçlar vs.).

D. Tüm rafineri sonrası şirketler (rafineri sonrası kıymetli maden ve kıymetli madenden mamul ürün kullanıcıları ile kıymetli maden içeren ürünler imal eden üreticiler) tarafından:

1. Tedarikçilerden, kıymetli maden içeren ürünler ve malzemeler için maden/rafineri bilgileri talep edilmelidir. Bu bilgiler ya doğrudan öğrenilmeli ya da varsa rafine kıymetli maden ürününün üzerine basılmış işaretler veya rafineri sonrası ürün tedarikçilerinden temin edilmelidir.

2. Kıymetli maden rafinerileri tanımlanmışsa söz konusu rafinerilerin Rehberine uygun bir tedarik zincirinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi politikası uyguladıklarının teyit edilmesi istenmelidir.

3. Kıymetli maden içeren malzemeler ve ürünlerle ilgili önceki rafinerilere ait tanımlama bilgileri rafineri sonrası müşterilere aktarılmalıdır.

3.2 Adım II: Tedarik Zincirindeki Risklerin Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi

Amaç: Çatışmalardan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgelerde, kıymetli maden çıkarılması, toplanması, ticareti, nakliyesi ve ihracat faaliyetleri ile ilgili risklerin belirlenmesi ve değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Kıymetli maden tedarik zincirindeki şirketler, kendi tedarik zincirleri kapsamında ürettikleri veya satın aldıkları kıymetli madenin çatışmalara veya önemli insan hakkı ihlallerine katkıda bulunmasına yönelik riskleri tespit edip değerlendirmek amacıyla, Adım-I kapsamında uygulamaya konacak güçlü yönetim sistemleri kullanılmalıdır.

Tüm şirketler, bu bölümdeki tavsiyeleri yerine getirmek amacıyla ortak girişimlerden faydalanabilir. Bununla birlikte, kendi tedarik zincirinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi sorumlulukları devam eder.

3.2.1 Orta ve Büyük Ölçekli Maden İşletmeleri ile Emek Yoğun ve Küçük Ölçekli Madencilik İşletmeleri için Risk Değerlendirmesi

A) Kıymetli maden üreticisinin, çatışmalardan etkilenmiş veya yüksek riskli bölgelerde maden çıkarıp çıkarmadığının veya taşıyıp taşımadığının ("Uyarı sinyali konulmuş faaliyetler") belirlenmesi gerekmektedir. Bunun yapılabilmesi için, güvenilir kaynaklarca sağlanan kanıtlara dayanılarak, kıymetli madenin menşeinin ve taşıma güzergâhının genel durumu ve koşulları incelenmelidir. Ayrıca, Rehberde yer alan, çatışmalardan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgelere ilişkin açıklamalar esas alınarak, makul belirlemeler yapılması için iyi niyetli çaba gösterilmelidir.

1. Kıymetli maden üreticisi Adım-I kapsamında toplanan bilgilere dayanarak çatışmalardan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgelerde hiçbir madencilik veya taşıma faaliyeti gerçekleştirmediğini kanıtlayabiliyorsa, ilave bir tedarik zincirinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi çalışması yürütmesi gerekmez. Adım-I uyarınca oluşturulan yönetim sistemleri sürdürülmeli ve düzenli olarak gözden geçirilmelidir.

2. Kıymetli maden üreticisi, çatışmalardan etkilenmiş ve yüksek riskli bir bölgede kıymetli maden ürettiğine veya taşıdığına kanaat getirirse Adım II-3.2.1-(B) ile devam etmelidir.

B) Kıymetli maden üreticisinin çatışmalardan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgelerin kıymetli madenlerini satın alma potansiyeli bulunup bulunmadığının (örneğin emek-yoğun ve küçük ölçekli işletmelerin altınları) belirlenmesi gerekmektedir. Bunun yapılabilmesi için:

1. Kıymetli maden üreticisinin EYM kıymetli madenlerini de içerebilecek diğer kaynaklardan kıymetli maden satın aldığı tüm madenler ve/veya maden eritme tesisleri belirlenmelidir.

2. Bu tedarikçiler hakkında Adım-I'de oluşturulmuş "İYTT" bilgileri incelenmeli ve birinci elden kanıtlara ve güvenilir kaynaklara dayanılarak söz konusu diğer kıymetli madenlerin menşei ve taşıma güzergâhı hakkında ilave bilgi edinilmelidir.

3. Madenden çıkarılmış diğer kıymetli madenlerle ilgili olarak, tedarik zincirinde aşağıda belirtilen "uyarı sinyallerinden" herhangi birinin bulunup bulunmadığını belirlemek için azami gayret sarf edilmelidir.

Aşağıdaki haller kıymetli madenin menşei ve geçiş güzergâhı bakımından uyarı sinyalidir:

- Kıymetli madenin çatışmalardan etkilenmiş veya yüksek riskli bir bölgeden çıkarılmış ya da bu tür bir bölge üzerinden taşınmış olması,
- Kıymetli madenin, kıymetli madenle ilgili bilinen rezervleri, muhtemel kaynakları veya beklenen üretim seviyeleri sınırlı olan bir ülkeden gelmesi (örneğin, o ülkeden gelen altın hacminin bilinen rezervlerle veya beklenen üretim seviyeleriyle uyumlu olmaması),
- Kıymetli madenin çatışmalardan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgeler üzerinden ulaştığı bilinen veya makul olarak şüphelenilen bir ülkeden gelmiş olması,
- Kıymetli madenin geri dönüştürülebilir / hurda veya karma kaynaklardan gelmesi ve çatışmalardan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgelerde rafine edilmesi veya bu bölgeler üzerinden taşındığının bilinmesi veya bundan şüphelenilmesi,

Bu sayılan menşe ve taşıma güzergâhına ilişkin uyarı sinyali etmenlerinin her biri bakımından, ilgili bölgelerde Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörizmin Finansmanının Önlenmesine İlişkin Mevzuat, rüşvetle mücadele mevzuatı, gümrük denetimleri ve diğer denetimle ilgili mevzuat zayıf bir şekilde uygulanıyorsa ve/veya resmi olmayan bankacılık kanalları kullanılıyor veya ağırlıklı bir şekilde nakit kullanılıyorsa risk artar.

Aşağıdaki haller kıymetli madenin tedarikçileri bakımından uyarı sinyalidir:

- Tedarikçiler veya diğer bilinen maden/rafineri şirketleri yukarıda belirtilen uyarı sinyaline sahip yerlerden birinde faaliyet gösteriyorsa veya kıymetli madenin menşei ve taşıma güzergâhı konusunda yukarıda belirtilen uyarı sinyaline sahip yerlerin birinden kıymetli maden tedarik eden tedarikçilerde hissesi veya başka menfaatleri varsa,
- Tedarikçilerin ya da diğer maden/rafineri şirketlerinin, son 12 ay içerisinde uyarı sinyaline sahip bir yerden kıymetli maden tedarik ettiği ve taşıdığı biliniyorsa ise,

- Kıymetli madenin geri dönüştürülebilir, hurda veya karma kaynaklardan geldiği ve kıymetli madenin çatışmalardan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgeler vasıtasıyla aktarıldığı bilinmekte veya bundan şüphelenilmekteyse,

Uyarı sinyali durumları:

Adım-I kapsamında elde edilen ve söz konusu kıymetli madenin çıkarma, nakliye ve ticaretine ilişkin faaliyetlerin çatışmalara ya da ağır suiistimallere katkıda bulunabileceğine işaret eden bilgiler doğrultusunda, olağanüstü veya anormal durumlar belirlenir.

a) Hiçbir uyarı sinyali tespit edilmemiş ise: Kıymetli maden üreticisi, güvenilir kanıtlara dayanarak, bu uyarı sinyallerinin kendi tedarik zinciri için geçerli olmadığını belirleyebiliyorsa o tedarik zinciri için ilave tedarik zincirinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi çalışması yürütülmesi gerekmez. Bu durumda Adım-I'de oluşturulan yönetim sistemleri sürdürülmeli ve düzenli olarak gözden geçirilmelidir.

b) Uyarı sinyali tespit edilmiş veya bilgi eksikliği var ise: Tedarik zincirinde uyarı sinyali tespit eden veya bu uyarı sinyalinden bir veya birkaçını dışarıda bırakamayan bir kıymetli maden üreticisi, aşağıdaki Adım II-3.2.1-(C) ile devam etmelidir.

C) Kıymetli maden üreticisinin uyarı sinyali taşıyan ve mevcut veya planlanan faaliyetlerine ilişkin yapılacaklar aşağıdaki gibidir:

1. Uyarı sinyali bulunan bölgeler ve tedarikçilerin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi çalışmaları derinlemesine incelenmelidir. Şöyle ki,

a. Devletlerin, uluslararası kuruluşların, sivil toplum kuruluşlarının ve medyanın yayımladığı araştırma raporları, haritalar, BM raporları ve BM Güvenlik Konseyi yaptırımlarının, kıymetli maden çıkarma faaliyetleri ve bunların, çatışmalar, insan hakları ve menşe ülkedeki çevresel zararları üzerindeki etkisiyle ilgili sektörel literatür ve diğer kamuya açık yayınlar incelenmelidir.

b. Yerel ve merkezi otoritelerle, yerel sivil toplum kuruluşlarıyla, BM birimleriyle ve yerel tedarikçilerle bilgi alışverişi ve görüşmeler yapılmalıdır. İşbirliği yapan şirketlerin konuya ilişkin soruları cevaplanmalı ve konunun açıklığa kavuşturulmasına yönelik talepleri karşılanmalıdır.

c. Maden/rafineri şirketlerinin işbu Rehberde uygun politikalara ve yönetim sistemlerine sahip olup olmadığı, sahip ise bu politika ve yönetim sistemlerinin işler durumda olup olmadığı belirlenmelidir.

2. Saha değerlendirme ekipleri kurulması gerekmektedir. Uyarı sinyali içeren faaliyetleri bulunan kıymetli maden üreticileri, kıymetli maden çıkarma, ticaret, elleçleme, rafine ve ihracatıyla ilgili bilgiler üretmek amacıyla sahada görev yapacak değerlendirme ekipleri kurulmalıdır. Kıymetli maden üreticileri, gerekli verilerin toplanması konusunda münferiden sorumlu olmakla birlikte, bu tür bölgelerden kıymetli maden tedarik eden ya da bu bölgelerde faaliyet gösteren maden/rafineri şirketleri ya da müşterileriyle işbirliği yaparak ya da bir Endüstri Programı veya Kurumsallaştırılmış Mekanizmadan destek alarak bu tür bir değerlendirme ekibini müştereken de oluşturabilirler. “Müşterek” ekipler kurulması mümkün değilse veya şirketler müştereken çalışmayı tercih etmiyorsa her bir şirket saha değerlendirmelerini kendi başına gerçekleştirmelidir. Değerlendirme ekipleri kuran şirketler ve diğer ilgili taraflar:

a) Diğer şirketlerle işbirliği halinde müşterek değerlendirme ekipleri kurarken şu faktörleri dikkate almalıdır: katkıda bulunan şirketin büyüklüğü ve mevcut durumun uyum düzeyinin belirlenmesi çalışması için sunulan kaynaklar, her bir şirketin sahada elde edilen bilgilere erişim imkânı, şirketin tedarik zincirindeki konumu, şirketin mevcut durumunun uyum

düzeyinin belirlenmesi çalışmalarının güvenilirliği (tüm kıymetli maden girdileri hakkında şirketin sunduğu verilere çapraz kontrol uygulanarak tespit edilebilir).

b) Denetçilerin, denetlenen faaliyetten bağımsız olmalarını ve hiçbir çıkar çatışması içinde bulunmamalarını sağlamalıdır. Şirket denetçileri, en yüksek mesleki özeni göstermek suretiyle objektif ve güvenilir bir şekilde raporlama sunabiliyor olmalıdır.

c) Aşağıda belirtilen konularda ve alanlarda gerekli bilgi ve becerilere sahip uzmanları görevlendirerek, gerekli yeterlilik seviyesinin elde edilmesini sağlamalıdır:

i) değerlendirilen operasyonel içerik (dil kapasiteleri, kültürel hassasiyetler vs.),

ii) çatışmalarla ilgili risklerin esasları (İşbu Rehberde belirtilen standartlar, insan hakları, uluslararası insani hukuk, rüşvet, mali suçlar, çatışmalar ve bunları finanse edenler, şeffaflık gibi),

iii) kıymetli maden tedarik zincirinin mahiyeti ve formu,

iv) Rehberde yer alan standartlar ve süreçler.

d) Değerlendirme ekiplerinin şirketin kontrolü veya yönetimi altındaki madenlere, araçlara, toplayıcılara ve nakliye firmalarına,

i) yük aktarma veya yeniden etiketleme yapılan diğer ülkelerdekiler dâhil olmak üzere fiziken tüm tesislere,

ii) tüm defterlere, kayıtlara ya da diğer tedarik uygulaması kanıtlarına, vergi/ücret/ imtiyaz ödeme kayıtlarına ve ihracat belgelerine,

iii) yerel lojistik destek ve yardıma,

iv) kendisinin ve diğer bilgi sağlayıcıların güvenliğine,

erişebilmelerini sağlamalıdır.

e) Uygun durumlarda, değerlendirme ekibine bilgi akışı sağlayacak topluluk izleme ağıları ve/veya çok taraflı bilgi birimleri oluşturmalı veya oluşturulmasını desteklemelidir. Madenlerin, silahlı grupların, ticaret güzergâhlarının, kapalı yolların ve hava limanlarının konumlarını gösteren interaktif haritaları incelemeli, bunlara eklemeler yapılmalı, mümkünse bu haritaları oluşturmalıdır.

3. Büyük Ölçekli Madencilik kıymetli madeni bakımından (uyarı sinyali içeren faaliyetlerde bulunan orta ve büyük ölçekli madencilik işletmeleri tarafından çıkarılmış veya diğer kaynaklardan satın alınmış Büyük Ölçekli Madencilik kıymetli madeni), olası riskleri belirlemek için kıymetli maden çıkarma, işleme, ticaret, elleçleme, nakliye ve ihracat faaliyetlerinin koşullarına koşullarına dair gerçeğe dayalı bilgiler edinilmelidir.

4. EYM kıymetli madeni bakımından (EYM işletmeleri tarafından uyarı sinyali içeren faaliyetler aracılığıyla çıkarılmış veya orta ve büyük ölçekli işletmelerden satın alınmış EYM kıymetli madeni), kıymetli maden çıkarma, işleme, ticaret, elleçleme, taşıma ve ihracat (varsa) koşullarına dair gerçeğe dayalı bilgiler edinilmelidir. Şirketler, emek-yoğun ve küçük ölçekli madencilerin güvenli, şeffaf ve doğrulanabilir kıymetli maden tedarik zinciri oluşturmalarına yardımcı olmak amacıyla Adım III'te belirtilen adımları atmalıdır.

D) Tedarik zincirindeki risklerin değerlendirilmesi gerekmektedir. Şirketin uyarı sinyali içeren tedarik zincirindeki fiili koşullara ilişkin topladığı ve öğrendiği bilgiler bütün halinde değerlendirilmelidir. Şirket, elde ettiği bilgiler ile aşağıda belirtilen hususlar arasında bir tutarsızlık olması halinde bu durumu bir "risk" olarak kabul etmelidir.

1. Rehberin 4. Bölümü ile tutarlı olan şirketin tedarik zinciri politikası,

2. Rehberde yer alan tedarik zincirinin mevcut durumun uyum düzeyinin belirlenmesi standartları ve süreçleri ile Rehberin Adım-I doğrultusunda elde edilen bilgiler

3. Şirketin ticaret kaydının bulunduğu veya halka açık olduğu ülkeler ile kıymetli madenin çıkarıldığı, aktarıldığı veya yeniden ihraç edildiği/edilebileceği ülkelerin ulusal düzeydeki kanunları

4. Şirketin faaliyetlerini ve iş ilişkilerini düzenleyen finansman sözleşmeleri, yüklenici sözleşmeleri ve tedarikçi sözleşmeleri gibi hukuki araçlar.

5. Sorumlu tedarik zinciri ile ilgili uluslararası düzenlemeler ile insan hakları ve uluslararası suç gelirlerini aklamaya mücadele tavsiyeleri ve yönergeleri gibi diğer ilgili uluslararası mevzuat.

3.2.2 Yerel İhracatçılar, Geri Dönüştürücüler, Madenden veya Geri Dönüşümden Elde Edilen Kıymetli Madenin Uluslararası Ticaretini Yapanlar ve Rafineriler için Risk Değerlendirmesi

A) Kıymetli madenin menşenin belirlenmesi gerekmektedir. Tedarik zincirindeki riskin değerlendirilmesi, tedarik edilen kıymetli madenin menşei ile başlar. Farklı menşeler farklı türde riskler içerir ve farklı türde risk değerlendirmesi gerektirir. Kıymetli madenin menşesine ilişkin tüm değerlendirmeler, Şirketin Adım-I kapsamında elde edilen kanıtlar ile diğer ilk elden (tedarikçilerle olan ilişkiler ve masa başı araştırmalarıyla) ve güvenilir kaynaklardan elde edilen kanıtlara dayanan makul ve iyiniyetli çabaları üzerine kurulmalıdır. Yerel kıymetli maden ihracatçıları, uluslararası kıymetli maden tüccarları ve rafineriler, kıymetli madenin menşei konusunda doğru karar verebilmek için risklerle orantılı olarak tedarikçilerin verdiği bilgileri değerlendirip doğrulamalıdır. Kıymetli madenin menşenin belirlenmesinde aşağıdaki kriterler geçerlidir.

1. Madenden çıkarılan kıymetli maden bakımından, çıkarmanın büyüklüğüne bakılmaksızın madenin menşei madenin kendisidir.

2. Geri dönüştürülebilir kıymetli maden bakımından, kıymetli madenin menşei geri dönüştürülebilir nitelik kazandığı noktadır. Örneğin bir kıymetli madenin, geri dönüştürücüsüne/rafinerisine ilk defa satıldığı, başka bir ifadeyle kıymetli madenin metal değerini korumak amacıyla kıymetli maden endüstrisine kazandırılmak üzere işleme alındığı nokta menşei belirler. Kıymetli madenin geri dönüştürülebilir hale getirildiği nokta, yeni çıkarılmış kıymetli madenin menşei gizlemek amacıyla yapılabilecek yanlış beyanların önüne geçebilmek amacıyla, rafinerinin tedarik zincirinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi kapsamında incelenmelidir.

3. Muaf Kıymetli Maden Stoklar bakımından, kıymetli madenlerin, 1 Ocak 2012'den önceki bir tarihte şu andaki formlarına kavuştukları “doğrulanabilir bir tarih” ile teyit edilebiliyorsa menşei belirlenmesi gerekmez. Muaf stokların alınıp satılmasının BM yaptırımlarına veya kararlarına aykırılık teşkil etmemesi ve rezervlerin çatışmalardan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgelerde satışı sonucunda suç gelirlerini aklamamanın doğmaması için, aşağıda anlatılan “uyarı sinyalleri” bulunuyor mu bakılmalı, bulunuyorsa tedarikçilerle ilgili ilave uyum çalışmaları başlatılmalıdır.

B) Tedarik zincirindeki uyarı sinyallerinin belirlenmesi gerekmektedir. Şirketler, kıymetli madenin menşei hakkındaki bilgiler ile Adım-I kapsamında elde edilen bilgileri (“İYTT” bilgileri dâhil) temel alarak, madenden çıkartılan, geri dönüştürülebilir veya mevcut kıymetli maden stoklarıyla ilgili olarak, tedarik zinciri sürecinde aşağıda belirtilen “uyarı sinyalleri” bulunup bulunmadığına karar vermelidir.

Aşağıdaki haller kıymetli maden menşei ve geçiş güzergâhı için uyarı sinyalidir:

- Kıymetli madenin çatışmalardan etkilenmiş veya yüksek riskli bir bölgeden çıkarılmış ya da bu tür bir bölge üzerinden taşınmış olması.
- Kıymetli madenin, kıymetli madenle ilgili bilinen rezervleri, muhtemel kaynakları veya beklenen üretim seviyeleri sınırlı olan bir ülkeden gelmiş olması (örneğin, o ülkeden gelen

kıymetli maden hacminin bilinen rezervlerle veya beklenen üretim seviyeleriyle uyumlu olmaması).

- Kıymetli madenin, çatışmalardan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgelerden taşınacağı bilinen bir ülkeden gelmiş olması veya bu yönde ciddi şüphe varlığı.
- Kıymetli madenin geri dönüştürülebilir/hurda veya karma kaynaklardan geldiğinin ve kıymetli madenin çatışmalardan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgelerde rafine edildiğinin bilinmesi veya bundan şüphelenilmesi.

Bu tür uyarı sinyali konulmuş menşe ve güzergâhlarda suç gelirlerini aklama mevzuatı, rüşvetle mücadele mevzuatı, gümrük denetimleri ve diğer denetimle ilgili mevzuat zayıf bir şekilde uygulanıyorsa ve/veya resmi olmayan bankacılık kanalları kullanılıyor ve nakit ağırlıklı bir şekilde kullanılıyorsa risk artar.

Aşağıdaki haller kıymetli madenin tedarikçileri bakımından uyarı sinyalidir:

- Tedarikçiler veya diğer bilinen maden/rafineri şirketleri yukarıda belirtilen uyarı sinyali konulmuş yerlerden birinde faaliyet göstermekte ise veya kıymetli madenin menşei/geçiş güzergâhı konusunda yukarıda belirtilen uyarı sinyallerine sahip yerlerin birinden kıymetli maden tedarik eden tedarikçilerde hissesi veya başka menfaatleri var ise,
- Tedarikçilerin ya da diğer maden/rafineri şirketlerinin, son 12 ay içerisinde uyarı sinyali konulmuş bir kıymetli maden menşeyinden veya geçiş güzergâhı yolundan kıymetli maden tedarik ettiği bilinmekte ise

risk daha da fazladır.

Uyarı sinyali durumları:

Adım I kapsamında elde edilen ve söz konusu kıymetli madenin çıkarma, nakliye ve ticaretine ilişkin faaliyetlerin çatışmalara ya da ağır suiistimallere katkıda bulunabileceğine işaret eden bilgiler doğrultusunda, olağanüstü veya anormal durumlar belirlenir.

a) Hiçbir uyarı sinyali tespit edilmemiş ise: Yerel kıymetli maden ihracatçısı, uluslararası kıymetli maden tüccarı veya rafineri güvenilir kanıtlara dayanarak bu uyarı sinyallerinin kendi tedarik zinciri için geçerli olmadığını belirlerse, o tedarik zinciri için ilave tedarik zincirinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi çalışması yürütülmesi gerekmez. Adım I'de oluşturulan yönetim sistemleri sürdürülmeli ve düzenli olarak gözden geçirilmelidir.

b) Uyarı sinyali belirlenmiş veya bilgi eksikliği var ise: Tedarik zincirinde uyarı sinyalleri tespit eden veya bu uyarı sinyallerinden bir veya birkaçını kıymetli maden tedarik zincirinin dışında bırakamayan bir yerli kıymetli maden ihracatçısı, uluslararası kıymetli maden tüccarı veya rafinerisi aşağıdaki Adım II-3.2.2-(C) ile devam etmelidir.

C) Şirketin uyarı sinyali taşıyan mevcut ve planlanmış tedarik zinciri koşullarının saptanması gerekmektedir.

1. Uyarı sinyali bulunan bölgeler ve tedarikçilerin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi çalışmaları derinlemesine incelenmelidir.

2. Madenlerden çıkarılan kıymetli madenler için saha değerlendirme ekipleri oluşturulması gerekmektedir. Belirlenen uyarı sinyallerine sahip yerel kıymetli maden ihracatçıları, uluslararası kıymetli maden tüccarları veya rafineriler, her koşulda şirketin, uyarı sinyali bulunan tedarik zincirine ilişkin fiili koşullar hakkında doğru bilgileri toplamasını sağlamaktan münferiden sorumlu olmaya devam ederler. Tedarik zincirinde uyarı sinyalleri bulunan yukarıda sayılan unsurlar, maden çıkarma, ticaret, elleçleme, rafinaj ve ihracat

koşulları ile tedarikçiler hakkında bilgi edinmek için saha değerlendirme ekipleri kurmalıdırlar. Maden/rafineri şirketleri, söz konusu ekibi kendi başlarına veya bir sektörel ya da çok taraflı mekanizma ya da girişim aracılığıyla bu bölgelerde faaliyet gösteren veya buralardan maden tedarik eden diğer maden/rafineri şirketleriyle işbirliği yaparak ortaklaşa kurabilir.

3. Madenlerden çıkarılan kıymetli madenin Orta ve Büyük Ölçekli Madencilik kıymetli madeni mi yoksa Küçük Ölçekli Madencilik kıymetli madeni mi olduğu belirlenmelidir.

4. Geri dönüştürülebilir kıymetli maden bakımından, daha fazla risk arz eden kişilere, yerlere ve işlemlere öncelik vermek suretiyle, risk odaklı bir yaklaşım kullanılarak uyarı sinyali konulmuş geri dönüştürülebilir kıymetli maden tedarik zincirinden temin edilen kıymetli madenler hakkında ilave bilgiler toplanmalıdır. Risk odaklı tedarik zincirinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi çalışmasının önemli bir parçası olarak, tedarikçiler ve işlemler her seviyede tanımlanmalı ve ilgili kayıtlar oluşturulup muhafaza edilmelidir. Bu tür risk faktörlerinin içeriği aşağıdakilerle sınırlı olmamak kaydıyla şöyledir:

a. *İşlemin değeri:* Çatışmalardan etkilenmiş veya yüksek riskli bir bölgenin dışında kalan her türlü geri dönüştürülebilir kıymetli maden işlemi için işlem değeri en az 15.000 ABD Dolarından başlayarak, artan tutarla orantılı bir uyum çalışması benimsenmelidir. Bununla birlikte, bir madencilik sahasında veya çevresinde gerçekleştirilen işlemler çok küçük miktarları içerebilir. Bu nedenle, çatışmalardan etkilenmiş veya yüksek riskli bölgelerdeki her türlü geri dönüştürülebilir kıymetli maden işlemi, değeri ne olursa olsun yoğun dikkat ve inceleme gerektirir.

b. *İşlemin yeri:* Kıymetli madenler küçük miktarlarda da değerlidir ve kolayca taşınabilir. Bu nedenle, hiç bir yer tam anlamıyla risksiz olmamakla birlikte, bazı yerler kıymetli maden işlemleri bakımından daha risklidir.

i. Kıymetli maden geçiş güzergâhının ve ihracatının, beyan edilen menşei konumuyla gerektiği gibi karşılaştırılmadığı yerler,

ii. Kıymetli madenin beyan edilen menşei konumuna yakın rakip pazarlara veya işleme tesislerine kolay erişimi olan yerler,

iii. Suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı mevzuatının, rüşvetle mücadele mevzuatının, gümrük denetimleri ve diğer gözetim/denetim mevzuatı zayıf uygulandığı yerler,

iv. Ülkede resmi olmayan bankacılık sistemlerinin işlediği, nakde dayalı ekonomilere sahip yerler.

c. *Malzeme tipi:* İşlenmemiş geri dönüştürülebilir kıymetli madenin, eritilmiş geri dönüştürülebilir kıymetli maden gibi, çatışmalardan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgelerden çıkarılmış kıymetli madenin aklanmasında bir araç olarak kullanılması çok ender görülen bir durumdur. Çatışmalardan etkilenmiş bir bölgede yüksek bir konsantrasyonla üretilmiş olan kıymetli madenin ayarının yükseltip rafine edilmesi ve pazarlanabilir kıymetli maden haline getirilmesi fazla aşama ve maliyet gerektiren bir süreçtir. Bu nedenle suç gelirlerinin düşük değerli malzemeler aracılığıyla aklanması çok düşük bir ihtimaldir.

d. *Olağan dışı koşullar:* Geri dönüştürüleceği ileri sürülen kıymetli madenlerin bağlama uygunluğu incelenmelidir. Örneğin, bir tedarikçiden ya da bir bölgeden elde edilen yüksek saflıktaki malzemelerin miktarında ani ve olağan dışı bir artış mutlaka açıklanabiliyor olmalıdır. Bir ülkede tercih edilen mücevher ağırlıklı olarak 14 ayarsa (%58), geri dönüştürülen mücevher miktarının %90 olduğu iddiası mutlaka sorgulanmalıdır.

e. *Tedarikçi:* Farklı geri dönüştürülebilir kıymetli maden tedarikçileri, suç gelirlerini aklama benzeri faaliyetler konusunda değişen seviyelerde bir riske neden olacaktır. Örneğin, üretim/işleme sırasında kontrol edilen bir tesiste üretilmiş geri dönüştürülebilir kıymetli maden, pek çok farklı kaynaktan geri dönüştürülebilir kıymetli maden tedarik eden bir toplayıcıya göre daha düşük bir risk arz edecektir. Bu Rehberde önerilen uyum süreçleri ile tedarikçilerin uygulamaları arasında önemli bir tutarsızlık bulunması veya tedarikçinin tedarik zincirindeki

başka bir tedarikçiye ya da karşı tarafa göre “belirgin ve açıklanamayan bir coğrafi uzaklıkta olması” da diğer yüksek risk faktörü örnekleri olarak sayılabilir.

1. Geri dönüştürülebilir kıymetli maden bakımından, masa başı araştırmaları, kıymetli maden tedarikçilerinin tesislerine yapılan ziyaretler, satın alma kayıtlarının riskle orantılı olarak rastgele doğrulanması, satın alma işlemlerinin daha derinlemesine incelenip değerlendirilmesi ve suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı ile mücadeleyle ilişkin ulusal ve uluslararası düzenlemelere başvurma yoluyla daha fazla dikkat ve inceleme gerektiren işlemlerle ilgili, uygulanabilir olduğu ölçüde, aşağıdaki bilgiler edinilmelidir.

a. Hurda üretilebilecek üretim tesislerinin bulunup bulunmadığı.

b. Özel sektöre ait kuyumculuk işletmelerinde önemli bir hissedarlık veya ciro olup olmadığı.

c. Tesis ziyaretleri yapılarak ve belgeler incelenerek, geri dönüştürülebilir / hurda kıymetli maden ticaretinin makul yaklaşık seviyesi, söz konusu seviyenin özellikle kıymetli maden fiyatlarına ve ekonomik koşullara göre değişeceği gerçeği de göz önünde bulundurularak, belirlenmelidir.

D) Tedarik zincirindeki risklerin değerlendirilmesi gerekmektedir. Şirketin tedarik zincirindeki uyarı sinyali içeren fiili koşulların saptanmasıyla elde edilen bilgiler değerlendirilmelidir. Şirket, elde ettiği bilgiler ile aşağıdaki unsurlar arasında bir tutarsızlık olması halinde bu durumu bir “risk” olarak kabul etmelidir.

1. İşbu Rehberin 4. Bölümü ile uyumlu şirketin tedarik zinciri politika standartları,

2. İşbu Rehberde yer alan tedarik zincirinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi standartları ve süreçleri,

3. Şirketin ticaret kaydının bulunduğu veya halka açık olduğu (varsa), kıymetli maden ithal ettiği, taşıdığı ve/veya yeniden ihraç ettiği ülkelerin kanunları,

4. Şirketin faaliyetlerini ve iş ilişkilerini düzenleyen finansman sözleşmeleri, yüklenici sözleşmeleri ve tedarikçi sözleşmeleri gibi hukuki araçlar,

5. Sorumlu tedarik zinciri insan hakları ile uluslararası suç gelirlerini aklamaya mücadele tavsiyeleri ve yönergeleri gibi diğer ilgili uluslararası mevzuat.

3.2.3 Rafineri Sonrası Şirketleri Bakımından Risk Değerlendirmesi

A) Rafineri Sonrası Şirketleri, tedarikçileri olan rafineri şirketlerinin uyum çalışmalarını Borsa sorumlu tedarik zinciri düzenlemelerine göre değerlendirerek tedarik zincirindeki riskleri belirlemelidir. Kıymetli maden tedarik zincirindeki rafineri şirketlerinin mümkün olan en ileri düzeyde ve net bir biçimde tanımlanması gerekmektedir. Kıymetli maden rafinerileri, rafineri sonrası tedarikçi zincirinin talepleri aracılığıyla tanımlanabilirken, Rafineri Sonrası Şirketleri, tedarikçilerin beyanlarını riskle orantılı adımlarla değerlendirip teyit etmelidir. Bazı durumlarda külçe, sikke, çubuk veya diğer rafineri kıymetli maden ürününün üzerine basılmış rafineri şirketi damgası mevcuttur. Eğer,

1. Rafineriler tanımlanabiliyor ise, aşağıda yer alan Adım II-3.2.3-(B),

2. En iyi gayretin gösterilmesine rağmen rafineriler tanımlanamıyorsa Adım III-3.3.2 ile devam edilmelidir.

B) Tedarik zincirindeki uyarı sinyallerini tanımlayıp tanımlamadığının veya makul olarak bunu yapması gerekip gerekmediğini belirlemek için rafinerinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi çalışmalarına dair ön kanıtlar elde edilmeye çalışılmalıdır. Rafinerilerin tedarik zincirindeki uyarı sinyallerini tanımlayıp tanımlamadığı veya bunu yapmaları gerekip gerekmediği konusundaki kararlarda, Adım I’de üretilen kanıt ya da (tedarikçilerle olan ilişkiler ya da masa başı araştırmaları yoluyla elde edilen) ilave bilgiler temel alınarak şirketin makul

ve iyiniyetli çabalarına dayanmalıdır. Şirketler, makul kararlar vermek amacıyla tedarikçilerin sunduğu beyanları riskle orantılı harici kanıt kaynaklarıyla karşılaştırmalıdır.

1. Rafineri hiçbir uyarı sinyali tespit edememiş ise: Kıymetli maden tedarik zincirindeki bir Rafineri Sonrası Şirketi, güvenilir kanıtlara dayanarak, söz konusu rafinerinin kendi tedarik zinciri için uyarı sinyali oluşmadığını belirleyebilirse, söz konusu tedarik zinciri için ilave tedarik zincirinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi gerekmez. Adım-I'de oluşturulan yönetim sistemleri sürdürülmeli ve düzenli olarak gözden geçirilmelidir.

2. Rafineri, kıymetli maden tedarik zincirinde uyarı sinyali tespit etmiş veya bilgi eksikliği var ise: Rafinerisinin kıymetli maden tedarik zincirinde uyarı sinyali tespit eden veya uyarı sinyallerinden bir veya birkaçını kıymetli maden tedarik zinciri dışında bırakamayan bir Rafineri Sonrası Şirketi, hemen izleyen başlıkta belirtilen aşağıda yer alan Adım II-3.2.3-(C) ile devam etmelidir.

C) Kıymetli maden tedarik zincirlerinde uyarı sinyali bulunan rafinerilerin tedarik zincirinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi çalışmalarının değerlendirilerek risklerinin analiz edilmesi gerekmektedir. Şirketler, risk değerlendirmesi yapabilmek için tedarik zincirlerinde uyarı sinyaline sahip rafinerilerin çatışmalardan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgelerin kıymetli madenlerine ilişkin sorumlu tedarik zincirinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi çalışmalarının tüm unsurlarını bu Rehberdeki tavsiyelere uygun bir şekilde yerine getirip getirmediğine karar vermelidir. Rafineri Sonrası Şirketleri:

1. Rafinelerin kıymetli maden tedarik zinciri uyum çalışmaları hakkında kanıtlar toplamalıdır.

2. Herhangi bir risk değerlendirme ekibinin ürettiği bilgileri gözden geçirmelidir.

3. Rafinerinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi çalışmalarının bulgularını, bu Rehberde belirtilen tedarik zinciri politikaları ve tedarik zincirinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi uyum süreçleriyle teyit etmelidir. Şirket, tedarikçilerinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi uygulamaları ile şirketin tedarik zinciri politikası arasındaki mantıksal bir tutarsızlığı (5.Bölüm referans alınarak) Adım-III kapsamında tedbir alınması gereken bir risk olarak kabul etmelidir.

4. Rafinerinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi çalışmalarının bu Rehberde uygun standartta denetlenip denetlenmediği belirlenmeli ve bu denetimin sonuçları incelenmelidir. Rafinerinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi çalışmalarının bu Rehberde uygun bir standarda göre denetlenmediği ya da rafinerinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi çalışması ile Rehberdeki standart ve süreçler arasında bir tutarsızlık tespit edildiği durumlarda, Rafineri Sonrası Şirketleri Adım-III'e göre riskleri yönetmeye çalışmalı ve Adım-IV'e uygun bir biçimde denetlenmiş rafinerilerden ürün tedarik etme yoluna gitmelidir.

3.3 Adım III: Belirlenen Risklere Verilecek Yanıt Stratejisinin Tasarlanması ve Uygulanması

Amaç: Olumsuz etkilerin önlenmesi veya azaltılması amacıyla, belirlenen risklerin değerlendirilmesi ve bunlara yanıt verilmesi amaçlanmaktadır. Şirketler, bu bölümdeki tavsiyeleri yerine getirmek amacıyla birlikte hareket edebilirler. Bununla birlikte, sorumlu tedarik zincirlerinin mevcut durumunun uyum düzeylerini belirleme sorumlulukları şirketlerin kendisinde kalmaya devam edeceğinden, birlikte hareket edilerek gerçekleştirilen çalışmalarda şirketlere özgü durumların dikkate alındığından emin olunmalıdır.

3.3.1 Yükümlüler İçin Risk Yönetimi

A) Tedarik zinciri risk değerlendirmesi sırasında toplanan bilgiler ve belirlenen mevcut ve potansiyel riskler ana hatlarıyla belirtilerek bulgular üst yönetime raporlanmalıdır.

B) Adım I-3.1.1-(C) kapsamında kıymetli maden tedarik zincirine yönelik şeffaflık, bilgi toplama ve kontrol faaliyetleri için kurulan iç sistemin ve tedarikçilerle olan etkileşimin geliştirilmesi sağlanmalıdır. Yükümlüler:

1. Uyarı sinyali içeren bir tedarik zincirindeki tüm kıymetli maden girdi ve çıktıları bakımından, Adım II-3.2.1-(C) ve Adım II-3.2.2-(C)'de belirtilen muhtelif bilgileri toplayan ve muhafaza eden bir izleme kayıt sistemi oluşturmalıdır.

2. Maden üretimi ve maden işleme seviyeleri ile bunların kapasiteleri veya kıymetli maden sevkiyatlarına ilişkin tedarikçiler tarafından sağlanan bilgilerde tespit edilen tutarsızlıklarla ilgili olarak, koşullara uygun fiziki güvenlik uygulamaları geliştirmelidir.

3. Çatışmayla ve önemli insan hakları ihlalleriyle ilişkili olduğuna dair tanımlanmış riskler içeren tüm sevkiyatlar, fiziki olarak diğer sevkiyatlardan ayrıştırılmalı ve güvence altına alınmalıdır.

4. Tedarikçilerle yapılan ticari ve/veya yazılı sözleşmelere konulacak hükümleri ile tedarikçiler nezdinde ani ve habersiz kontroller yapabilme ve ilgili belgelere erişebilme hakkı elde etmelidir.

5. Her kıymetli maden girdisi için, değerlendirme ekibi tarafından tedarik zinciri boyunca elde edilip muhafaza edilen aşağıdaki bilgileri tedarik zinciri üzerindeki tüm taraflarla paylaşmalıdır:

a. Maden menşeyini (olabildiğince belirli şekilde),

b. Kıymetli madenin veya kıymetli maden içeren maddelerin konsolide edildiği, karıştırıldığı, ezildiği, haddelendiği, eritildiği ve rafine edildiği yerleri,

c. Çıkarılma yöntemi (EYM ya da orta ve büyük ölçekli madencilik) ve konsantre edilme, eritilme ve rafine edilme tarihlerini,

ç. Ağırlık ve analiz edilmiş saflık özellikleri,

d. Maden menşeyinden rafineriye kadar tedarik zinciri üzerinde olan ve kıymetli madeni elleçleyen tüm hizmet sağlayıcılarının ve tedarikçilerin kimliği, ortaklık yapıları (gerçek faydalanıcı da dâhil), şirket yetkililerinin ve yöneticilerinin isimlerini de içeren kurumsal yapıya ilişkin bilgiler ve bu şirketlerin ve yetkililerinin çatışmalardan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgelerdeki iş dünyası, idari, siyasi ve askeri çevrelerle olan ilişkileri,

e. Kıymetli maden çıkarma, ticaret, nakliye ve ihracat faaliyetleriyle ilgili olarak kamu otoritelerine ödenen tüm vergiler, ücretler ve imtiyaz ödemeleri,

f. Kıymetli maden çıkarma, ticaret, taşıma ve ihracat faaliyetleri için kamu kurumlarına yapılan diğer tüm ödemeleri,

g. Yasal düzenlemelerle yasaklanmış olmaması koşuluyla, kıymetli madenin çıkarılmasından itibaren tüm tedarik zinciri boyunca kolluk personeli ve özel güvenlik personeline ya da diğer silahlı gruplara yapılan tüm ödemeleri,

ğ. Güvenlik konularıyla ilgili bütünlüğün sağlanması adına kıymetli madenin nasıl nakledildiği ve işlendiği.

6. Yükümlüler uyum düzeyinin belirlenmesi sürecinde elde edilen bilgileri, çatışmalardan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgelerden kıymetli maden tedariki konusunda bilgi toplama ve işleme yetkisi bulunan yerel ya da küresel Endüstri Programları veya Kurumsallaştırılmış Mekanizmalara uyum amacıyla, denetçilerin erişimine açmalıdır. Bu tür bir program veya mekanizmanın bulunmaması durumunda ilgili bilgiler rafineri sonrası şirketlerin erişimine açılmalıdır.

C) Bir risk yönetim planı tasarlanmalı ve uygulanmalıdır. Yükümlüler, işbu Rehberin Dördüncü Bölümüne uygun olarak Adım II'de tanımlanan risklere verilen yanıtları içeren bir tedarik zinciri risk yönetim planı uygulamalıdır. Yükümlüler, ölçülebilir risk azaltma tedbirleri altında ticareti sürdürerek, mevcut ölçülebilir risk azaltma tedbirlerine bağlı olarak ticaretlerini

geçici olarak durdurarak ya da risk azaltma tedbirlerinin başarısız olması veya artık uygulanabilir ya da kabul edilebilir olmaması nedeniyle söz konusu tedarikçi ile olan ilişkilerini sona erdirerek risklerini yönetebilir. Yükümlüler, risk yönetim stratejisi belirleyip geliştirmek için:

1. Belirlenen risklerin tedarikçilerle ilişkilerin sürdürülmesi, askıya alınması ya da sona erdirilmesi yollarından hangisiyle azaltılabileceğini belirlemek adına, bu Rehberin 4. Bölümünde yer alan çatışmalardan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgelerin kıymetli madenlerine ilişkin tedarik zinciri politika belgesini veya kendi iç politikalarını gözden geçirmelidir.

2. Ölçülebilir risk azaltma yöntemleriyle, bir tedarikçiyle olan ilişkinin sona erdirmesini gerektirmeyen riskleri yönetmelidir. Ölçülebilir risk azaltma, risk yönetim planının uygulanmasından sonraki altı ay içerisinde önemli ve ölçülebilir bir iyileşme tesis edilmesine katkıda bulunmayı amaçlamalıdır. Yükümlüler bir risk azaltma stratejisi geliştirirken:

a) Tedarik zincirinde yer alan çatışmalara katkıda bulunma risklerini doğrudan ve etkili biçimde azaltabilecek aktörler üzerinde baskı kurmalı ve/veya uygulamalıdır. Yükümlüler, tedarik zincirindeki diğer şirketler üzerinde hâlihazırda fiili veya potansiyel bir baskı gücüne sahip olabilir. Yükümlüler, tedarikçilerle ve ilgili taraflarla yapıcı bir etkileşim kurmanın yollarını bulmalı ve risk yönetim planının uygulanmaya başlamasından sonraki altı ay içerisinde risklerin ortadan kaldırılmasına dönük kayda değer ve ölçülebilir gelişmeler elde etmeye çalışmalıdırlar.

b) Risk yönetim planındaki ölçülebilir risk azaltma stratejisi konusunda tedarikçilerle ve etkilenen taraflarla istişare etmeli ve mutabık kalmalıdır. Ölçülebilir risk azaltma, şirketin belirli tedarikçilerine ve bunların faaliyetlerine göre ayarlanmalı, risk yönetim planının uygulanmaya başlanmasından sonraki altı ay içinde elde edilmesi istenen performans hedeflerini açıkça belirtmeli ve iyileşmenin ölçülmesine yönelik niteliksel ve/veya niceliksel göstergeleri içermelidir. Yükümlüler, etkilenen taraflara risk değerlendirmesini ve risk yönetim planını inceleyebilmeleri için yeterli zaman tanımalı ve risk yönetimi konusundaki olası soruları, endişeleri ya da alternatif önerileri yanıtlamalı ve bunları dikkate almalıdır.

c) Uygun durumlarda sorumlu tedarik zinciri yönetimine ilişkin Endüstri Programları ve Kurumsallaştırılmış Mekanizmalara katılmalı ya da destek vermeli ve bu tür girişimlerin gelişmekte olan ülkelerdeki sosyal ve ekonomik etkileri ile mevcut uluslararası kabul görmüş standartlar üzerindeki etkilerini göz önünde bulundurmalıdır.

D) Risk yönetim planı uygulanmalı, risk azaltma sürecinin performansı izlenmeli, sorumlu üst yöneticilere güncel durum raporlanmalı ve bu adım altında önerilen risk yönetimi stratejilerine uygun olarak, risk azaltma girişimlerinden sonuç alınamaması halinde söz konusu tedarikçiyle olan ilişkinin askıya alınması veya sonlandırılması değerlendirilmelidir. Yükümlüler, uygun düştüğü ölçüde yerel ve merkezi makamlarla, diğer maden/rafineri şirketleriyle, uluslararası veya sivil toplum kuruluşlarıyla ve etkilenen üçüncü taraflarla işbirliği ve/veya istişare halinde risk azaltma planını uygulamalı ve bu planın performansını izleyip takip etmelidir. Yükümlüler, risk azaltma performansının izlenmesi amacıyla ortak izleme ağları oluşturabilir veya oluşturulmasını destekleyebilirler.

E) Azaltılması gereken riskler için, koşulların değişmesi halinde ilave durum ve risk değerlendirmeleri yapılması gerekmektedir. Sorumlu tedarik zincirinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi dinamik bir süreç olup risklerin kesintisiz olarak izlenmesini gerektirir. Şirketler, bir risk azaltma stratejisi uyguladıktan sonra etkin bir risk yönetimi için Adım-II'yi tekrarlamalıdır. Ayrıca, şirketin tedarik zincirindeki herhangi bir değişiklik, olumsuz etkilerin azaltılması veya önlenmesi için bazı adımların tekrar edilmesini gerektirebilir.

3.3.2 Rafineri Sonrası Şirketleri İçin Risk Yönetimi

A) Tedarik zinciri risk değerlendirmesi sırasında toplanan bilgiler ve belirlenen mevcut ve potansiyel riskler ana hatlarıyla belirtilerek bulgular üst yönetime raporlanmalıdır.

B) Adım I-3.1.1-(C) kapsamında kıymetli maden tedarik zincirine yönelik şeffaflık, bilgi toplama ve denetim faaliyetleri için kurulan özel sistemin, tedarikçilerle etkileşiminin artırılması sağlanmalıdır. Rafinerilerin kimliğini izleyen özel ve düzenli güncellenen bilgileri ve Adım II-3.2.3 kapsamında elde edilen mevcut durumun uyum düzeyinin belirlenmesine yönelik bulgular bu mekanizmalara dâhil edilmelidir.

C) Bir risk yönetim planı tasarlanmalı ve uygulanmalıdır. Yükümlülerin Adım-II'de belirlenen risklere verdiği yanıtları da içeren bir tedarik zinciri risk yönetim planı uygulanmalıdır. Bu strateji, tedarik zincirindeki rafinerilerin tanımlanmış olup olmadığına göre değişkenlik gösterecektir.

D) Risk yönetim planını uygulanmalı, risk azaltma sürecinin performansı izlenmeli, sorumlu üst düzey yöneticilere güncel durum raporlanmalı, risk azaltma girişimlerinden sonuç alınamaması halinde bir rafineriyle olan ilişkinin durdurulması, sona erdirilmesi ya da Rehberde yer alan uyum düzeyinin belirlenmesine yönelik tavsiyelerin düzeltici aksiyon olarak uygulanması gerekmektedir.

E) Azaltılması gereken riskler için veya koşulların değişmesi halinde ilave durum ve risk değerlendirmeleri yapılması gerekmektedir. Tedarik zincirinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi dinamik bir süreç olup risklerin kesintisiz olarak izlenmesini gerektirir. Şirketler, bir risk azaltma stratejisi uyguladıktan sonra etkin bir risk yönetimi için Adım II'yi tekrarlamalıdır. Ayrıca, şirketin tedarik zincirindeki herhangi bir değişiklik, olumsuz etkilerin azaltılması veya önlenmesi için bazı yeni adımlar atılmasını gerektirebilir.

3.4 Adım IV: Yükümlülerin Tedarik Zincirinin Mevcut Durumunun Uyum Düzeyinin Belirlenmesi Uygulamalarının Bağımsız Üçüncü Taraflarca Denetlenmesi (Bağımsız Güvence Raporu)

Amaç: Yükümlülerin, çatışmalardan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgelerin kıymetli madenlerine ilişkin sorumlu tedarik zincirinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi çalışmalarının bağımsız bir üçüncü tarafça denetlenmesini sağlamak ve Kurumsallaştırılmış Mekanizmalar ya da Endüstri Programları da dâhil muhtelif yollarla bu çalışmalarını geliştirmelerine destek olmak amaçlanmaktadır.

Bu bölümde yer verilen hususlar, bir denetim standardı oluşturmayı değil, söz konusu şirketlerin, Endüstri Programlarının veya Kurumsallaştırılmış Mekanizmaların, tedarik zincirinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesine yönelik bağımsız üçüncü taraf denetiminde dikkate almaları için bazı temel ilkeleri, kapsamı, kriterleri ve diğer temel bilgileri ana hatlarıyla belirtmeyi amaçlamaktadır.

3.4.1 Güvence Denetiminin Planlanması

A) Yükümlülerin çatışmalardan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgelerin kıymetli madenlerine ilişkin sorumlu tedarik zincirinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi uygulamasının bağımsız bir üçüncü tarafça denetlenmesi planlanmalıdır. Denetim, aşağıdaki

kapsam, kriter, ilke ve faaliyetleri içerecek ve makul bir güvence sağlayacak yeterli denetim kanıtı elde edecek şekilde gerçekleştirilmelidir:

1. Denetim Kapsamı: Denetim, Yükümlülerin, çatışmalardan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgelerden kıymetli maden tedarik zincirinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirdiği tüm faaliyetleri, süreçleri ve kullandığı sistemleri kapsamalıdır. Söz konusu denetim, sayılanlarla sınırlı olmamak üzere ilgili politika ve prosedürleri, Yükümlünün kıymetli maden tedarik zinciri üzerindeki denetimlerini, kıymetli maden tedarik zincirindeki aktörlerle olan iletişimlerini, tedarikçiler hakkında rafineri sonrası şirketlere sunulan bilgileri, evrak arşiv ve akış bilgileri ile izlenebilirliği sağlayan diğer bilgileri, saha araştırmaları dâhil olmak üzere Yükümlünün risk değerlendirmelerini ve Yükümlünün risk yönetimi konusundaki stratejilerini de içerir.

2. Denetim Kıstasları: Yükümlülerin sorumlu tedarik zincirinin mevcut durumunun uyumunun değerlendirilmesi ve ölçülmesi için uygulanan kıyaslama noktaları işbu Rehber ile Borsa İstanbul Sorumlu Tedarik Zinciri Uyum Yönergesi, Borsa İstanbul Sorumlu Tedarik Güvence Denetimi Yönergesi ve Kıymetli Madenler Aracı Kuruluşları ile Rafinerilerin İç Kontrol Sistemi ve Uyum Esasları Hakkında Yönerge'dir.

3. Denetim İlkeleri:

a) Bağımsızlık: Denetimlerin tarafsızlığının korunabilmesi için tüm denetim ekibi ve varsa denetim kurulu ("denetçiler") Yükümlülerden ve bunların bağlı şirketlerinden, lisans alanlarından, yüklenicilerinden, tedarikçilerinden ve müşterek denetimde işbirliği yapılan şirketlerden bağımsız olmalıdır. Esasen bu ilke, özellikle denetçiler ile denetlenen taraf arasında ticari ve finansal ilişki dâhil hiçbir çıkar çatışması (sermaye, borç veya teminat niteliğinde) bulunmaması ve denetim sözleşmesinin imzalandığı tarihten önceki son 24 ay içerisinde denetlenen şirketin ve/veya bu kapsamda değerlendirilen diğer tedarik zinciri aktörlerinin sorumlu tedarik zincirinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi çalışmalarının tasarlanması, oluşturulması veya uygulanması konusunda hizmet sunmamış olması gerektiği anlamına da gelir. Bağımsızlık, denetim dönemi ve denetim konusunu oluşturan bilgilerin kapsadığı dönem boyunca sürdürülür.

b) Yeterlilik: Denetçiler, bağımsız üçüncü taraf denetiminin tamamlanması için gereken özel yeterliliklere ve kişisel niteliklere sahip olmalıdır. Denetim şirketleri, denetçi yeterliliğiyle ilgili ayrıntılı koşullar için 26/12/2012 tarihli ve 28509 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Bağımsız Denetim Yönetmeliği ve Sorumlu Tedarik Zinciri Güvence Denetimi Yönergesine başvururlar.

Denetim kapsamına özgü yeterlilikler ise, sayılanlarla sınırlı olmamak kaydıyla şunları içerir:

- i. Denetim ilkeleri, prosedürleri ve teknikleri,
- ii. Tedarik zincirinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesine yönelik ilkeleri, prosedürleri ve teknikleri.
- iii. Kıymetli maden tedariki uygulamaları ve kıymetli maden tedarik zincirleri,
- iv. Çatışmalardan etkilenmiş kıymetli maden çıkarma veya nakliye bölgelerinin, denetimlerin gerçekleştirilmesine yönelik dil becerileri ve kültürel hassasiyetler de dâhil, sosyal, kültürel ve tarihi şartları,
- v. Çatışmalardan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgelerin madenlerine ilişkin tedarik zinciri politika belgesi dâhil olmak üzere uluslararası düzenlemeler.

c) Hesap verilebilirlik: Bir Endüstri Programı veya Kurumsallaştırılmış Mekanizma, denetim programı kayıtlarını temel alarak, denetçilerin söz konusu denetimi denetim

programına, amaçlarına, kapsamına ve kriterlerine uygun olarak gerçekleştirebilme yeterliliklerini düzenli olarak incelemeli ve izlemelidir.

4. Denetim Faaliyetleri:

a) Denetim hazırlığı: Denetim hedefleri, kapsamı, dili ve kriterleri tüm denetçilere açık bir şekilde belirtilmeli, denetimin başlamasından önce denetlenen ile denetçiler arasında belirsiz hiçbir husus kalmamalıdır. Denetçiler, zamanın, kaynakların, bilginin ve ilgili tarafların işbirliğini dikkate alarak denetimin yapılabilirliğini tespit etmelidir.

b) Yerinde araştırmalar: Denetçiler, yerinde araştırmalara başlamadan önce bir denetim planı ve ön çalışma belgelerini hazırlamalıdır. Denetçiler, ilgili taraflarla (yönetim ve değerlendirme ekipleriyle yapılan görüşmeler de dâhil) görüşmeler yaparak, gözlemler bulunarak ve belgeleri inceleyerek daha fazla kanıt toplamalı ve sunulan bilgileri teyit etmelidir. Yerinde araştırmalar:

i. Yükümlülerin çatışmalardan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgelerden sorumlu tedarik zincirinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi çalışmalarını yürüttüğü tesisleri ve sahaları,

ii. GDS 3000 Denetim standardı uyarınca gerekli olabilecek, kıymetli maden üreticileri, yerel ihracatçılar, uluslararası kıymetli maden ticareti ile uğraşanları da içerecek şekilde, yükümlülerin tedarikçilerinden alınmış bir numune,

iii. Doğrulanabilir, güvenilir ve güncel bilgi oluşturma standartlarını ve yöntemlerini incelemek amacıyla yapılan ve uzaktan da gerçekleştirilebilecek olan, değerlendirme ekipleriyle istişareleri,

iv. Kıymetli maden tedarik zincirinde belirlenen şartlara ve risklere uygun olarak denetçi tarafından belirlenecek şekilde, yerel ve merkezi hükümet yetkilileri ve bulunması halinde BM uzman grupları ile BM barış koruma misyonları ve yerel sivil toplum kuruluşları ile yapılan istişareleri

kapsamalıdır.

c) Belge incelemeleri: Yükümlülerin çatışmalardan etkilenmiş bölgelerdeki sorumlu kıymetli maden tedarik zincirinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi uygulamalarının bir parçası olarak üretilen tüm belge örnekleri “Sistemin, denetim kıstaslarına uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla”, incelenmelidir. Bu inceleme, sayılanlarla sınırlı olmamak üzere, tedarik zinciri iç kontrolü hakkındaki belgeleri (evrak arşiv ve akış belgelerinin ve ödeme kayıtlarının örnekleri), tedarikçilerle yürütülen iletişim bilgileri, ile sözleşme hükümlerini, rafineri sonrası şirketlere açıklanan bilgilerin dokümanlarını, Yükümlünün risk değerlendirmelerini (iş ortakları ve tedarikçilerle ilgili tüm kayıtlar, yapılan görüşmeler ve saha analizleri dâhil) ve risk yönetim stratejileriyle ilgili belgeleri (iyileşme göstergeleriyle ilgili tedarikçilerle yapılan anlaşmalar gibi) içerir. Belgeler, yerinde araştırmalar sırasında denetçiler tarafından rastgele örnekleme yoluyla incelenmelidir. Seçilen örnek, tedarikçilerle ve/veya kıymetli maden tedarik zinciriyle ilişkili riskler, yılın en yüksek ve en durgun zamanları ve her bir tedarikçiden edinilmiş malzemelerin hacmi bakımından dikkate alınmalıdır. İncelenen dokümanlar her bir tedarikçiden gelen örneklerin yanı sıra iş ortakları, tedarikçiler ya da kıymetli maden menşe ülkeleri ile ilişkili riskin seviyesindeki olası artışlara ilişkin örnekler de içermelidir. Denetçi, Yükümlülerin uyum tedbirleriyle ilgili şüpheli durumlar tespit ederse örneklem büyüklükleri artırılmalıdır.

ç) Denetim Sonuçları: Denetçiler, toplanan kanıtlara dayanarak yükümlülerin çatışmalardan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgelerin kıymetli madenlerine ilişkin sorumlu

tedarik zincirinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi uygulamalarının Rehberin bu bölümündeki önerilere uygun olup olmadığını saptayan bulgular üretmelidir. Denetçiler, Yükümlülerin tedarik zincirinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi uygulamalarını geliştirmesine yönelik tavsiyelerine denetim raporlarında yer vermelidir. Denetçiler ayrıca, Adım-V uyarınca yayımlanacak bir özet denetim raporu (Bağımsız Güvence Raporu) da hazırlamalıdır.

3.4.2 Denetimin, Denetim Planlamasının Unsurlarına Uygun Şekilde Gerçekleştirilmesi

Denetimin, yukarıda belirtilen denetim kapsamına, kıstaslarına, ilkelerine ve faaliyetlerine uygun şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Tedarik zincirindeki tüm aktörler denetimin yukarıda belirtilen unsurlara uygun olması için işbirliği yapmalıdır. Bunun, aşağıdaki faaliyetlerin bazılarını veya tümünü gerçekleştirmek amacıyla Endüstri Programları veya Kurumsallaştırılmış Mekanizmalar yoluyla yapılması önerilir:

1. Gerekli şartları sağlayan denetçilerin ilan edilmesi,
2. Denetçilerin denetimi, denetim programına uygun bir şekilde gerçekleştirme becerilerinin düzenli olarak izlenip incelenmesi de dâhil olmak üzere denetim programının takibi,
3. İşletme gizliliği ve diğer rekabet ya da güvenlik hususları dikkate alınmak suretiyle Yükümlülerin özet denetim raporlarının yayımlanması. Bir özet denetim raporu şunları içermelidir:
  - a. Yükümlülerin bilgileri, denetim tarihi ve denetim dönemi,
  - b. Adım IV 3.4.1 (4)'te tanımlandığı üzere denetim faaliyetleri ve metodolojisi,
  - c. İşbu Rehberdeki her bir adımla ilgili olarak Adım IV 3.4.1 (4)'te tanımlanmış denetim sonuçları.
4. Tüm Yükümlülere özel tavsiyeler:
  - a. İşbu Rehberde uygun olarak şirket tesislerine, ilgili tedarik zincirinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi uygulamalarına ilişkin kayıtlarına ya da belgelerine erişim izni verilmelidir.
  - b. Denetim ekibi tarafından seçilen nakliye şirketleri ve tedarikçilerle iletişim ve lojistik kolaylaştırılmalı, denetçinin belirlediği ilgili kişilerle istişareler yapılmalıdır.
  - c. Tedarikçilere tesis ziyaretleri yapılması gerekiyorsa iletişim ve lojistik konusunda yardımcı olunmalıdır.

5. Tüm rafineri sonrası şirketlerine özel tavsiyeler:

Bu Rehberin uygulanmasının verimliliğinin artırılması amacıyla, Rafineri Sonrası Şirketlerinin, Yükümlülerin tedarik zincirinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi çalışmalarının bağımsız bir üçüncü tarafça denetlenmesi sürecine katılıp bu süreci desteklemesi ve bunu Endüstri Programları yoluyla yapması önerilir. Bu faaliyet, Rehberde sunulan tavsiyelerle uyumlu denetim standartlarının tanımlanmasını da içerebilir. Küçük ve orta ölçekli işletmelerin bu tür sektörel organizasyonlara katılması veya bunlarla işbirliği yapması önerilir.

3.5 Adım V: Tedarik Zincirinin Mevcut Durumunun Uyum Düzeyinin Belirlenmesi Çalışmalarının Yıllık Olarak Raporlanması

Amaç: Şirketlerin aldığı tedbirlerle ilgili olarak kamuoyunda güven tesis etmek amacıyla, çatışmalardan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgelerin kıymetli madenlerine ilişkin sorumlu

tedarik zincirinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi çalışmaları hakkında kamuoyuna bilgi verilmesi amaçlanmaktadır.

İşletme gizliliğine ve diğer rekabet ya da güvenlik hususlarına önem vermek suretiyle, çatışmalardan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgelerin kıymetli madenlerine ilişkin sorumlu tedarik zincirinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi çalışmaları hakkındaki ilave bilgilerin yıllık olarak raporlanması veya yıllık sürdürülebilirlik ya da kurumsal sorumluluk raporlarına entegre edilmesi gerekmektedir. Bu raporlamalar aşağıda belirtilen hususları kapsamalıdır.

A) Tüm Yükümlüler için:

1. *Şirket Yönetim Sistemleri*: Raporun Adım-I’inde yer alan hususların uygulanması için atılan adımlar raporlanmalıdır. Şirketler bu kısımda şirketin tedarik zincirinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi politikasını ortaya koymalı, şirketin uyum çalışmalarından sorumlu yönetim yapısını açıklayıp şirkette bundan doğrudan sorumlu olan kişiyi belirtmeli, Adım-I (C) ve Adım-III (B)’ye göre kıymetli maden tedarik zincirine ilişkin denetim, şeffaflık ve bilgi toplama sistemlerini (şirket içi sistemler) açıklamalı, bu sistemlerin raporlama dönemi içerisinde nasıl işlediğini ve şirketin uyum çabalarını nasıl güçlendirdiğini vurgulamalıdır. Şirket veri tabanı ve kayıt tutma sistemini tanımlayarak menşesine kadar tüm tedarikçileri tanımlama yöntemlerini belirtmeli, uyum hakkında elde edilen bilgileri tüm tedarik zinciri boyunca paylaşmalıdır. Aynı zamanda Doğal Kaynakları Çıkarma Endüstrisi Şeffaflık Girişimi kriterleri çerçevesinde de kamu otoritelerine yapılan ödemelerin bilgisi de paylaşılmalıdır.

2. *Tedarik zincirinde şirket risk değerlendirmesi*: Adım II’nin uygulanması için atılan adımlar raporlanmalıdır. Şirketler raporlama yaparken, şirketin tedarik zincirindeki uyarı sinyalli operasyonları ve diğer uyarı sinyallerini nasıl tanımladığını açıklamalı (tedarikçi beyanlarının riskle orantılı olarak doğrulanması da dâhil olmak üzere), tedarik zincirinde belirlenen uyarı sinyallerini açıklayarak bu uyarı sinyalli operasyonların ve tedarik zincirlerinin fiili koşullarının saptanması için atılmış adımları belirtmelidir. Saha değerlendirme ekibinin ürettiği bilgileri, yöntemleri ve uygulamaları belirtmeli ve tanımlanan güncel ya da potansiyel riskleri kamuya açıklamalıdır. Açıklığın sağlanması bakımından, şirketler, herhangi bir iş yapmadıkları potansiyel tedarikçileri için belirlenmiş riskleri raporlamamalıdır.

3. *Risk yönetimi*: Adım-III’ün uygulanması için atılan adımlar raporlanmalıdır. Şirketler bu kısımda gözetim zinciri ve izlenebilirlik gibi şirketin, evrak arşiv ve akış zinciri veya takip edilebilirlik sistemleri gibi iç kontrol sistemlerinin uyarı sinyalli kıymetli maden tedarik zincirleri hakkında güvenilir ve güncel bilgi toplamak ve saklamak için ne şekilde güçlendirildiğini açıklamalıdır. Risk yönetim planındaki risk azaltma stratejisinin özeti ve varsa yetkinlik eğitimleri ile, etkilenen tarafların katılımı da dâhil olmak üzere risklerin yönetilmesi için atılmış adımları açıklamalı, Şirketin risk azaltma performansını izlemek ve takip etmek amacıyla attığı adımları, bunlara dair örnekleri ve kayda değer/ölçülebilir gelişmenin değerlendirmesi için 6 ay sonra gerçekleştirilen takibin sonuçlarını kamuya açıklamalıdır. Şirketin, 5. Bölüm ile tutarlı bir şekilde tedarikçilerle ve/veya tedarik zincirleriyle olan ilişkisinin kesildiği örneklerin sayısı, yürürlükteki yasaların zorunlu kıldığı durumlar hariç olmak üzere tedarikçilerin kimliğini ifşa etmeksizin belirtilmelidir.

B) Rafineriler için: Yukarıdakilere ek olarak rafineriler:

1. *Denetimler*: İşletme gizliliği ve diğer rekabet ya da güvenlik hususları dikkate alınmak suretiyle özet denetim raporlarını yayımlamalıdır. Özet denetim raporu şunları içermelidir:

- a. Rafineri bilgileri, denetim tarihi,
- b. Herhangi bir Endüstri Programı veya Kurumsallaştırılmış Mekanizma işbu Rehberde uygun olarak ve Adım-IV 3.4.2’de tanımlandığı şekilde denetim aktivitelerini ve metodolojisini yayımlamamışsa, Adım-IV 3.4.1 (4)’te tanımlandığı şekilde denetim faaliyetleri ve metodolojisi,
- c. İşbu Rehberdeki her bir adımla alakalı olarak Adım-IV 3.4.1 (4)’te tanımlanmış denetim sonuçları,

C) Yükümlülerin tedarik zincirinde yer alan tüm rafineri sonrası şirketleri için:

1. *Şirket Yönetim Sistemleri*: Adım-I’in uygulanması için atılan adımlarla ilgili rapordur. Şirketler bu raporda, şirketin tedarik zincirinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi politikasını ortaya koymalı, şirketin uyum konusundaki sorumluluk yapısı ile şirkette bundan doğrudan sorumlu olan kişiyi belirtmelidir. Şirketin kıymetli maden tedarik zincirine ilişkin yürürlüğe koyduğu denetim sistemlerini açıklamalı, bu sistemlerin nasıl işlediğini, şirketin söz konusu raporlama dönemi içerisindeki uyum çabalarını nasıl güçlendirdiğini belirtmeli ve şirketin veri tabanı/kayıt tutma sistemini tanıtmalıdır.

2. *Risk değerlendirme*: Adım-II’nin uygulanması için atılan adımlarla ilgili rapordur. Şirketler bu raporda, tedarik zincirindeki rafinerileri tanımlamak için atılmış adımları açıklamalı, tedarik zincirinin mevcut durumunun uyum düzeyinin belirlenmesi uygulamalarıyla ilgili değerlendirmeleri paylaşmalı, şirketin tedarik zinciri risk değerlendirme için kullandığı yöntemleri açıklamalı ve tanımlanan güncel veya potansiyel riskleri kamuya açıklamalıdır.

3. *Risk yönetimi*: Adım-III’ün uygulanması için atılan adımlarla ilgili rapordur. Şirketler bu raporda, risk yönetim planında riskin azaltılmasına yönelik özet strateji ve varsa kapasite eğitimleri ile etkilenen tarafların katılımı da dâhil olmak üzere risklerin yönetimi için atılmış adımları açıklamalıdır. Şirketin risk azaltma performansını izlemek ve takip etmek amacıyla attığı adımları, bunlara dair örnekleri ve kayda değer/ölçülebilir gelişmenin değerlendirme için 6 ay sonra gerçekleştirilen takibin sonuçlarını kamuya açıklamalıdır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. Çatışmalardan Etkilenmiş ve Yüksek Riskli Bölgelerin Madenlerine İlişkin Sorumlu Tedarik Zinciri için Tedarik Zinciri Politika Belgesi

4.1 Belgenin Amacı:

Bu belge, kıymetli maden tedarik zincirinin tüm aşamalarındaki taraflar için ortak bir referans olmayı amaçlamaktadır. Şirketlerin bu politika modelini kurumsal sosyal sorumluluk, sürdürülebilirlik veya diğer politika uygulamalarına entegre etmesi önerilmektedir.

4.2 Belge Metni:

Belge metin örneği aşağıda yer almaktadır:

Politika Belgesi

Çatışmalardan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgelerde maden çıkarma, alım- satım, işleme ve ihracat faaliyetleriyle ilişkili önemli olumsuz etkilerin risklerini azaltma ve bu bölgelerde insan haklarına saygı ve, çatışmalara katkıda bulunmama sorumluluğumuzun bilinciyle, çatışmalara duyarlı tedarik/kaynak kullanımı uygulamaları ve tedarikçilerin maden çıkarmadan son kullanıcıya arza kadar tüm süreçte risk farkındalığına sahip olması konusunda ortak bir referans teşkil etmesi amacıyla, aşağıdaki politikaları benimsemeyi, geniş bir alana yaymayı ve tedarikçilerle olan sözleşmelere ve/veya anlaşmalara dâhil etmeyi taahhüt ediyoruz. Çatışmaların finansmanına katkıda bulunacak her tür eylemden kaçınmayı ve BM yaptırım ve kararları ile bu tür kararların uygulanmasını sağlayan yerel kanunlara (varsa) uymayı taahhüt ediyoruz.

1. Madenlerin Çıkarılması, Taşınması veya Ticaretinin Yapılmasıyla İlgili Önemli Suiistimaller Hakkında:

Çatışmalardan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgelerden ürün tedarik ederken veya buralarda faaliyet gösterirken aşağıdakilerden herhangi birinin herhangi bir tarafça yapılmasına tolerans göstermeyecek, bundan kâr veya menfaat temin etmeyecek ve bunlara destek olmayacağız:

- i. her türlü işkence, zulüm ve insanlık dışı/küçültücü muamele,
- ii. kişinin kendi çalışma isteği olmaksızın zorla veya ceza tehdidiyle çalışma şeklinde kendini gösterebilecek her türlü zorla çalıştırma uygulaması,
- iii. çocuk işçiliğinin en kötü biçimleri,
- iv. yaygın cinsel şiddet gibi diğer yoğun insan hakları ihlalleri,
- v. savaş suçları, diğer ciddi uluslararası insani hukuk ihlalleri, insanlığa karşı işlenen suçlar ve soykırım.

2. Önemli Suiistimal ve İhlallerle İlgili Risk Yönetimi Hakkında:

Birinci fıkrada tanımlanan önemli suiistimal ve ihlalleri gerçekleştiren herhangi bir taraftan kıymetli maden tedarik ettiğine veya bu taraflarla bağlantılı olduğuna dair ciddi bir risk tespit ettiğimiz üretim tedarikçileriyle olan ilişkilerimizi derhal askıya alacak veya sonlandıracağız.

3. Devlet Dışı Silahlı Gruplara Doğrudan veya Dolaylı Destek Hakkında:

Maden çıkarma, taşıma, ticaretini yapma, işleme veya ihraç etme faaliyetleri vasıtasıyla devlet dışı silahlı gruplara doğrudan veya dolaylı olarak verilen hiçbir desteğe tolerans

göstermeyeceğiz. Maden çıkarma, taşıma, ticaretini yapma, işleme veya ihraç etme faaliyetleri vasıtasıyla devlet dışı silahlı gruplara “doğrudan veya dolaylı destek”, aşağıdaki faaliyetlerde bulunan devlet dışı silahlı gruplardan veya bunların işbirlikçilerinden maden tedarik edilmesini, bunlara ödeme yapılmasını veya herhangi bir biçimde lojistik destek ya da ekipman temin edilmesini içerir (ancak bunlarla sınırlı değildir):

- i. maden sahalarını veya taşıma güzergahlarını, maden ticareti noktalarını ve tedarik zincirindeki üretim aktörlerini yasa dışı bir şekilde kontrol altında bulunduran ve/veya
- ii. maden sahalarına erişim noktalarında, maden taşıma güzergahlarında veya maden ticareti yapılan yerlerde yasa dışı haraç alan veya vergi uygulayan ve/veya
- iii. aracıları, ihracat şirketlerini veya uluslararası tüccarları yasa dışı şekilde vergilendiren veya bunlardan haraç alan.

4. Devlet Dışı Silahlı Gruplara Doğrudan veya Dolaylı Destekle İlgili Risk Yönetimi Hakkında:

Üçüncü fıkrada belirtilen devlet dışı silahlı gruplara doğrudan veya dolaylı destek sağlayan herhangi bir taraftan kıymetli maden tedarik ettiğine veya bu taraflarla bağlantılı olduğuna dair ciddi bir risk tespit ettiğimiz tedarikçilerle olan ilişkilerimizi derhal askıya alacak veya sonlandıracağız.

5. Kolluk Personeli ve Özel Güvenlik Personeli Hakkında:

- i. İşbu 4. bölümün onuncu fıkrası uyarınca, maden sahalarını, taşıma güzergâhlarını ve tedarik zincirindeki üretim aktörlerini yasa dışı bir şekilde kontrol altında bulunduran, maden sahalarına erişim noktalarında, taşıma güzergâhlarında veya maden ticareti yapılan yerlerde yasa dışı bir biçimde vergi toplayan ya da haraç alan veya araçılardan, ihracat şirketlerinden ve uluslararası tüccarlardan yasa dışı biçimde haraç alan ya da bunlara vergi uygulayan kamu veya özel güvenlik güçlerine doğrudan ya da dolaylı hiçbir destek vermeyeceğimizi taahhüt ederiz.
- ii. Maden sahalarında, maden sahalarının çevresinde ve/veya taşıma güzergâhlarında görev yapan kamu veya özel güvenlik güçlerinin görevinin sadece insan haklarını korumak, maden işçilerinin, ekipmanının ve tesislerinin güvenliğini sağlamak ve maden sahasını ya da taşıma güzergâhlarını yasa dışı maden çıkarma ya da alım-satım faaliyetlerine karşı korumak dâhil olmak üzere kanunların uygulanmasını sağlamak olması gerektiğini kabul ediyoruz.
- iii. Bizim veya tedarik zincirimizdeki herhangi bir şirketin kamu ya da özel güvenlik güçleriyle sözleşme yapması halinde bu güvenlik güçlerinin Güvenlik ve İnsan Hakları Konusunda Gönüllü İlkelerine uygun hareket edeceğini taahhüt ederiz. Özellikle, insan hakkı ihlallerinden sorumlu olduğu bilinen güvenlik birimlerinin veya personelinin görevlendirilmemesini sağlamak için gereken adımları atacak ve gereken tarama/denetim politikalarını benimseyeceğiz.
- iv. Güvenliğin sağlanması amacıyla kamu güvenlik güçlerine yapılan ödemelerde şeffaflığın, orantılılığın ve hesap verilebilirliğin nasıl geliştirilebileceğine ilişkin çözümlere katkı sağlamak amacıyla yerel ve merkezi makamlarla, uluslararası kuruluşlarla ve sivil toplum kuruluşlarıyla iletişim kuracak ve bunların desteklenmesi için gereken adımları atacağız.
- v. Tedarik zincirindeki madenlerin emek-yoğun ve küçük ölçekli işletmeler aracılığıyla çıkarıldığı maden sahalarında kamu veya özel güvenlik güçlerinin bulunmasıyla ilişkili olumsuz etkilerden zanaatkâr madenciler başta olmak üzere hassas grupların etkilenmesini önlemek veya bu etkileri asgariye indirmek amacıyla yerel makamlarla, uluslararası kuruluşlarla ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapacak ve bunların bu yöndeki çabalarını destekleyeceğiz.

6. Kolluk Personeli ve Özel Güvenlik Personeli ile İlgili Risk Yönetimi Hakkında:

Şirketin tedarik zincirindeki konumuna uygun olarak, güvenlik güçlerinden kaynaklanabilecek risklerin bulunduğu yerlerde, işbu 4. Bölümün beşinci fıkrasında tanımlanan kolluk personeli ve özel güvenlik personelinin doğrudan ya da dolaylı olarak desteklenmesiyle ilişkili riskleri önlemek veya azaltmak amacıyla tedarikçiler ve ilgili diğer taraflarla birlikte derhal bir risk yönetim planı geliştirecek ve uygulayacağız. Bu tür durumlarda, risk yönetim planının benimsenmesinden sonraki altı ay içinde risklerin azaltılmaması halinde üretim tedarikçileriyle olan ilişkimizi askıya alacak veya sonlandıracağız. İşbu 4. Bölümün sekizinci ve dokuzuncu fıkralarına aykırı faaliyetler konusunda bir risk bulunduğunu tespit ettiğimiz takdirde de aynı şekilde karşılık vereceğiz.

7. Rüşvet ve Madenlerin Menşeinin Gerçeğe Aykırı Olarak Beyan Edilmesi Hakkında:

Madenlerin menşeiini gizlemek veya saptırmak ve maden çıkarma, ticaretini yapma, işleme, taşıma ve ihracat faaliyetleri amacıyla hükümetlere ödenen vergiler, ücretler ve imtiyaz ücretleri konusunda kamuoyunu yanıltmak amacıyla hiçbir şekilde rüşvet teklif etmeyecek, vermeyecek veya talep etmeyeceğiz.

8. Suç Gelirlerinin Aklanması Hakkında:

Maden sahalarında, taşıma güzergâhlarında veya madenlerin maden/rafineri şirketleri tarafından alınıp satıldığı yerlerde yasa dışı vergilendirme veya para sızdırma yoluyla gerçekleştirilen maden çıkarma, ticaret, işleme, taşıma veya ihracat faaliyetleri aracılığıyla veya bunlarla bağlantılı olarak suç gelirlerinin aklandığına dair ciddi şüphelerimiz olduğu takdirde bu tür suç gelirlerini aklama faaliyetlerinin önlenmesine yönelik sürdürülen çabalara ve atılan adımlara destek olacağız.

9. Devletlere Vergi, Ücret ve İmtiyaz Ücreti Ödenmesi Hakkında:

Çatışmalardan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgelerde maden çıkarma, alım- satım ve ihracat faaliyetleriyle ilgili tüm vergilerin, ücretlerin ve imtiyazların devletlere ödenmesini sağlayacağız ve şirketimizin tedarik zincirindeki konumuna uygun olarak bu tür ödemeleri Doğal Kaynakları Çıkarma Endüstrisi Şeffaflık Girişimi kapsamında belirlenen ilkelere uygun bir şekilde kamuoyuyla paylaşacağımızı taahhüt ederiz.

10. Rüşvet, Madenlerin Menşeinin Gerçeğe Aykırı Beyan Edilmesi ve Suç Gelirlerini Aklama ile Devletlere Yapılan Vergi, Ücret ve İmtiyaz Ücreti Ödemelerinin Gerçeğe Aykırı Beyan Edilmesine Yönelik Risk Yönetimi Hakkında:

Şirketimizin tedarik zincirindeki konumuna uygun olarak, makul zaman dilimlerinde atılacak uygun adımlarla olumsuz etkilerin önlenmesi veya azaltılmasına yönelik performansın geliştirilmesi ve izlenmesi için tedarikçilerle, yerel veya merkezi hükümet makamlarıyla, uluslararası kuruluşlarla, sivil toplum kuruluşlarıyla ve etkilenen üçüncü taraflarla gerekli iletişimi sağlayacağımızı taahhüt ediyoruz. Risk azaltma girişimlerinin başarısız olması durumunda üretim tedarikçileriyle olan ilişkilerimizi askıya alacak veya sonlandıracağız.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. Sorumlu Tedarik Zincirine Aykırılıkların Tespiti, Raporlanması ve Yaptırımlar

5.1 Yükümlülerin İç Kontrol ve Tedarik Zinciri Uyum Görevlisi Atamaları ve Uyum Süreci

a) Yükümlülerin merkez dışı örgütleri dâhil tüm iş ve işlemlerinin yönetim stratejisi ve politikalarına uygun olarak düzenli, verimli ve etkin bir şekilde mevcut mevzuat ve kurallar çerçevesinde yürütülmesi, hesap ve kayıt düzeninin bütünlüğünün ve güvenilirliğinin, veri sistemindeki bilgilerin zamanında ve doğru bir şekilde elde edilebilirliğinin sağlanması, belge ve kayıt düzeninin oluşturulması, yedeklenmesi ve muhafaza edilmesi, hata, hile ve usulsüzlüklerin önlenmesi ve tespiti amacıyla yükümlüler tarafından uygulanan organizasyon planı ile bunlara ilişkin tüm esas ve usulleri kapsayan etkin bir iç kontrol sistemi oluşturulması gerekmektedir. Bu doğrultuda Yükümlüler tarafından, iç kontrol ve tedarik zinciri uyum görevlisi atanması gerekmektedir.

Konu ile ilgili düzenlemeler Sorumlu Tedarik Zinciri Uyum Yönergesi, Kıymetli Madenler Aracı Kuruluşları ile Rafinerilerin İç Kontrol Sistemi ve Uyum Esasları Hakkında Yönerge ve Sorumlu Tedarik Zinciri Güvence Denetimi Yönergesi'nde yer almaktadır.

5.2 Sorumlu Tedarik Zinciri Güvence Denetimi Faaliyetlerine İlişkin Genel Esaslar

Borsa İstanbul Kıymetli Madenler Piyasasına üye olan Yükümlülerin çatışmalardan etkilenmiş ve yüksek riskli bölgelerin kıymetli madenlerine ilişkin “Sorumlu Tedarik Zinciri Uyum Yönergesi’ne, Kıymetli Madenler Aracı Kuruluşları ile Rafinerilerin İç Kontrol Sistemi ve Uyum Esasları Hakkında Yönerge’ye ve işbu Rehber” uyum çalışmasının bağımsız bir üçüncü tarafça denetimi ile bu faaliyette bulunacak bağımsız denetim kuruluşlarının yetkilendirilmesine ve denetim sonuçlarının raporlanmasına ilişkin usul ve esaslar ve konu ile ilgili diğer düzenlemeler Sorumlu Tedarik Güvence Denetim Yönergesi’nde yer almaktadır.

5.3 Yaptırımlar

Yükümlüler tarafından sorumlu tedarik zincirinde mevzuata aykırı bir ticarete rastlanması durumunda veya mevzuata aykırılık tespiti halinde Borsa İstanbul tarafından mevzuatta belirtilen tedbir ve yaptırımlar uygulanır. Konunun diğer kurum ve kuruluşların sorumlu olduğu mevzuat kapsamında olması durumunda ilgili kurum ve kuruluşlara Borsa tarafından bilgi verilir. Borsa İstanbul tarafından tedbir ve yaptırım uygulanması yetkili diğer düzenleyiciler tarafından tedbir ve yaptırım uygulanmasına engel teşkil etmez.

ALTINCI BÖLÜM

6. Çeşitli ve Son Hükümler

6.1. Gönüllülük Esasına Göre Rehber Uyum

Yükümlüler dışında kalan tedarik zincirinin diğer tüm unsurları ve Borsanın uygun göreceği diğer unsurlar, gönüllü olarak Rehber uyum çalışmalarında bulunabilir. Rehber uyumunun Rehberde ve eklerinde belirtilen usul ve esaslara uygun şekilde tevsik edilmesi halinde, gönüllü olarak Rehber uyum çalışmaları gerçekleştiren şirketler Borsa İstanbul'un internet sitesinde ayrı bir başlık altında kamuoyuna duyurulur.

6.2. Diğer Hususlar

İşbu Rehber'de yer almayan veya tanımlanmayan hususlar bakımından Sorumlu Tedarik Zinciri Uyum Yönergesi, Sorumlu Tedarik Zinciri Güvence Denetimi Yönergesi ve Kıymetli Madenler Aracı Kuruluşları ile Rafinerilerin İç Kontrol Sistemi ve Uyum Esasları Hakkında Yönerge hükümleri esas alınır.

TÜRKÇE – İNGİLİZCE TERİMLER

Rehberde kullanılan bazı terimlerin İngilizce karşılıkları ve kısaltmaları:

TÜRKÇE	İNGİLİZCE
<i>Muaf Kıymetli Maden Stokları</i>	Grandfathered Stocks
<i>Orta ve Büyük Ölçekli Madencilik</i>	Medium and Large-Scale Mining - LSM
<i>Küçük Ölçekli Madencilik</i>	Artisanal and Small-scale Mining- ASM
<i>Kara Para Aklamanın Önlenmesi ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadele Düzenlemeleri</i>	Anti-Money Laundering and Counter Terrorist Financing - AML-CFT
<i>Siyasi Nüfuz Sahibi Kişiler</i>	Politically Exposed Person - PEP
<i>Uluslararası Güvence Sözleşmeleri Standartları</i>	International Standard on Assurance Engagements -ISAE
<i>İş Yaptığınız Tarafı Tanıma Kuralı</i>	Know Your Counterparty-KYC
<i>Uygun Teslimat</i>	Good Delivery
<i>Doğal Kaynakları Çıkarma Endüstrisi Şeffaflık Girişimi</i>	The Extractive Industries Transparency Initiative (EITI)